

”Tulemme aina olemaan kahden maan ja
kulttuurin välissä”

Maastamuuttoa harkitsevien kahden kulttuurin
lapsiperheiden kokemuksia

Annemai Kase

2020 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**”Tulemme aina olemaan kahden maan ja kulttuurin välissä”
Maastamuuttoa harkitsevien kahden kulttuurin lapsiperheiden
kokemuksia**

Annemai Kase
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
helmikuu, 2020

Annemai Kase

”Tulemme aina olemaan kahden maan ja kulttuurin välissä” - Maastamuuttoa harkitsevien kahden kulttuurin lapsiperheiden kokemuksia

Vuosi 2020 Sivumäärä 59

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miksi osa kahden kulttuurin lapsiperheistä harkitsee maastamuuttoa Suomesta. Tutkielmani tavoitteena oli tuoda kahden kulttuurin lapsiperheitä näkyvämmäksi osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja auttaa järjestöjä Kaapatut Lapset ry:tä ja Familia ry:tä vaikuttamistyössä sekä ennaltaehkäisevän toiminnan kehitystyössä.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena sekä määrällisenä tutkimuksena. Kohderyhmänä olivat kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmat, jotka harkitsevat maastamuuttoa Suomesta. Aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella. Tutkimustulokset perustuvat yhteensä 21 vanhemman vastauksiin. Kyselylomakkeen avovastausten analyysissä käytettiin sisällönanalyysiä ja nelikenttäanalyysiä. Strukturoidut kysymykset analysoitiin käyttäen Excel-taulukko-ohjelmaa.

Tutkimustulosten mukaan ulkomaalaispuolison huono työllisyystilanne ja paikalliskielen puute tai vähäinen taito, rasmin uhka, ulkopuolisuuden tunne ja yksinäisyys olivat keskeisiä syitä siihen, että perhe harkitsee muuttoa pois Suomesta. Kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmat kaipaavat vertaistukea muilta Suomessa asuvilta kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmilta. Lisäksi vanhemmat kaipasivat lähipiiriltä lisää tukea lastenhoitoon. Sopeutumisongelmia oli niin kahden kulttuurin lapsiperheiden ulkomaalaistaustaisilla vanhemmilla, kuin ulkomailta Suomeen takaisin palanneilla suomalaisvanhemmilla.

Tulosten avulla voidaan kyseisten järjestöjen toimintaa kehittää entistä paremmin vastamaan kahden kulttuurin lapsiperheiden tarpeita ja odotuksia sekä samalla vähentää riskiä lapsikaappaukseen. Opinnäytetyön kehitysehdotus on järjestöjen rasmin vastaisen tiedotustyön lisääminen sekä suuremman huomion kiinnittäminen eronneiden vanhempien ja ulkomailta Suomeen takaisin palanneiden suomalaisvanhempien tarpeisiin.

Asiasanat: maastamuutto, lapsiperheet, kaksikulttuurinen avioliitto, kotoutuminen

Annemai Kase

“We are always going to be between two countries and cultures” - Experiences of the intercultural families with children who have considered emigration

Year 2020

Pages

59

The main purpose of this Bachelor's thesis was to find out why some intercultural families with children consider moving away from Finland. The aim of the thesis was to make the intercultural families with children more visible in the Finnish society and to help the Abducted Children and the Familia associations in advocating and in the development of the preventive operations.

A qualitative and quantitative research method was used in this thesis. The focus group was intercultural families with children where the parents consider moving away from Finland. The data was collected with a questionnaire. The results were based on 21 responses provided by the parents. The collected data through open questions was analyzed by using qualitative content analysis and fourfold table methods. Structured questions were analyzed by using Excel program.

The results showed that the parents with foreign background in a difficult employment situation, with poor Finnish language skills, experiencing racist threats and feelings of being an outsider as well as loneliness, were the main affecting factors for the family to consider emigration from Finland. The parents of the intercultural families with children were missing peer support from other parents of the intercultural families with children in Finland. Also, the parents needed more support for childcare from close relatives. Both parents with foreign background and returning Finnish parents had integration problems.

With the current research results mentioned above the organizations can develop their activities to meet the needs and expectations of the intercultural families with children more effectively and reduce the risk of child abduction. Development suggestion is to increase information campaigns against racism and to draw more attention to the needs of the divorced and returning Finnish parents.

Keywords: emigration, families with children, intercultural marriage, integration

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Familia ry:n ja Kaapatut Lapset ry:n toiminta	7
3	Kahden kulttuurin perheet Suomessa	8
4	Kotoutuminen	14
5	Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys	16
6	Tutkimuksen toteutus	17
6.1	Monimetodinen lähestymistapa	17
6.2	Sähköinen kyselylomake aineistokeruumenetelmänä	18
6.3	Aineiston keruu	19
6.4	Aineiston analyysi	20
7	Tulokset	22
7.1	Vastaajien taustatiedot	23
7.2	Kiinnittyminen yhteiskuntaan	24
7.3	Tuki vanhemmuuteen	29
7.4	Maastamuuton harkintaan johtavat tekijät	32
7.5	Mahdollinen maastamuutto kahden kulttuurin lapsiperheiden lasten kannalta ...	35
8	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	37
9	Johtopäätökset	39
10	Pohdinta	40
	Lähteet	44
	Kuviot	50
	Taulukot	50
	Liitteet	51

1 Johdanto

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää syitä siihen, miksi osa kahden kulttuurin lapsiperheistä muuttaa pois Suomesta. Miksi koko perhe tai toinen vanhemmista on valmis muuttamaan lapsen kanssa toiseen maahan? Miten perheen vanhemmat kokevat asian ja mitä syitä he nostavat esiin?

Tutkimuksen kohteena olivat Suomessa asuvat kahden kulttuurin lapsiperheet, joiden vanhemmat pohtivat maastamuuttoa lasten kanssa. Käsite ”kahden kulttuurin perhe” tarkoittaa perhettä, jossa puoliset ovat kotoisin eri maista (Lainiala & Säävälä 2012, 16). Suomen Tilastokeskus (2019a) määrittelee lapsiperheeksi perheen, jossa asuu alaikäisiä lapsia.

Kahden kulttuurin perheiden osalta tiedetään tarkemmin, miksi perheet muuttavat Suomeen, tai perustavat perheen Suomessa, mutta poismuuton syitä ei ole tutkittu samalla tavalla. Tämän takia opinnäytetyöni on ensiarvoisen tärkeä järjestöjen toiminnan suunnittelussa sekä kahden kulttuurin perheiden tukemisessa. (Jones 2019.)

Opinnäytetyöni tulosten avulla työelämäkumppanit saavat tietää, mikä ajaa vanhempia pois Suomesta. Lisäksi tutkimustulokset tuovat ilmi asiat, joihin järjestöt saavat vaikuttaa esimerkiksi päättäjien suuntaan tai mitä tietoa vanhemmille tulee antaa enemmän. Tuoreen tutkimuksen avulla järjestöt pyrkivät ehkäisemään kansainvälisiä huoltokiistoja entistä tehokkaammin. Pahimmillaan nämä huoltokiistat johtavat lapsikaappaukseen. Jo huoltokiistan kohteena olemisen on erittäin raskasta lapselle, saati sitten, jos hänet kaappaamalla erotetaan kaikesta tutusta, niin toisesta vanhemmasta kuin tutusta elinpiiristä. (Räisänen 2019.)

Vanhempien kiinnittyminen yhteiskuntaan vaikuttaa lapsen sosiaaliseen perimään (kasvuolosuhteet, ympäristö ja perhe) enemmän kuin köyhyys (Suomen Akatemia 2011). Asiantuntijoiden ja tutkijoiden mukaan moni kahden kulttuurin perhe kaipaa lisää tukea arjen haasteisiin. Lisäksi julkista tietoa kahden kulttuurin vanhemmuudesta tarvitaan lisää. (Anttoora 2014, 8; Oksi-Walter ym. 2009; Lainiala & Säävälä 2012, 20.) Opinnäytetyöni tulokset tarjoavat järjestöille mahdollisuuden löytää uusia ja sopivia keinoja, joilla kahden kulttuurin lapsiperheiden kiinnittymistä Suomeen voidaan edistää.

Aikaisemmat kansanväliset tutkimukset viittaavat siihen, että Suomessa on hyvä kasvattaa lasta. Tutkimukset kertovat, että Suomi on maailman kolmanneksi hyvinvoivin maa sekä Suomen koulutus on parhain maailmassa. Positiivista on tapahtunut myös Suomen turvallisuudessa, joka on kehittynyt myönteiseen suuntaan kansainvälisessä vertailussa. (Legatum Institute 2018.) Suomi on maailman toiseksi paras maa olla tyttö ja Suomessa lapsilla on maailman viidenneksi turvatuin lapsuus (Pelastakaa lapset 2016; Pelastakaa lapset 2018). Jostain syystä

minta keskittyy auttamaan kaapattuja, kaappauksen uhan alla olevia ja vaikean kansainvälisen huoltokiistan takia kärsiviä lapsia sekä heidän perheitään. Järjestö huolehtii myös siitä, että näiden perheiden perus- ja ihmisoikeudet turvataan. (Kaatut Lapset ry 2019a.)

Kaatut Lapset ry:n toimintaan kuuluu neuvonta ja ohjaus, viikonloppupäivystys, apua lapsi-kaappausuhan arviointiin, venäjänkielinen päivystys, vertaistukitoiminta, voimaantumisviikonloput, pulinakerhot ja keskusteluillat, kahden kulttuurin perheiden eroneuvotilaisuudet ja erilaiset koulutukset. Eri toimintamuotojen avulla järjestö tarjoaa asiakkaille tukea, neuvontaa, ohjausta sekä vertaistukea. (Kaatut Lapset ry 2019b.)

3 Kahden kulttuurin perheet Suomessa

Vuonna 2016 oli yhteensä 75 266 kahden kulttuurin liittoa, näistä melkein puolet oli lapsiperheitä. Vuonna 2017 Suomessa asui yhteensä 76 626 kaksikulttuurista paria ja perhettä. (Tilastokeskus 2019b.)

Kahden kulttuurin perheitä on erilaisia. Kohderyhmään kuuluu ydinperheiden lisäksi myös uusperheitä, kahden aikuisen perheitä, sateenkaariperheitä, adoptioperheitä, monikkoperheitä ja yksinhuoltajaperheitä. (Kinnunen 2017a.) Uusperheeksi määritellään lapsiperhe, jossa lapsen tai lasten toinen biologinen vanhempi asuu muualla (Lainiala & Säävälä 2012, 88). Kahden kulttuurin perheisiin luetaan myös suomalaiset, jotka ovat lähteneet ulkomaille, löytäneet sieltä puolison ja palanneet takaisin Suomeen. (Oksi-Walter 2009, 67). Näitä suomalaispuolisoita kutsutaan paluumuuttajiksi. Paluumuuttaja tarkoittaa ulkomaasta Suomeen takaisin palaavaa henkilöä, joka on asunut tietyn ajan Suomen rajojen ulkopuolella, ja jolla on suomalaiset sukujuuret tai muu läheinen suhde Suomeen (Maahanmuuttovirasto 2020). Vuosien jälkeen ulkomailta palanneelle suomalaiselle Suomi ja suomalaiset voivat tuntua vierailta. Melkein puolet Suomessa asuvista kahden kulttuurin perheistä on lapsiperheitä (Del Angel 2017.)

Kahden kulttuurin perheet ovat nuorempia verrattuna suomalaisperheisiin (Del Angel 2017). Kahden kulttuurin liittoja solmiville suomalaisnaisille se on tavallisesti ensimmäinen liitto, kun taas suomalaismiehille se on uusi avioliitto. Yleensä, ennen kahden kulttuurin avioliiton solmimista, kumppanit seurustelevat yli vuoden. (Lainiala & Säävälä 2012, 50.) Suomessa asuvien kahden kulttuurin perheiden puolisoitten koulutustasoissa ei ole isoa eroa, ne ovat hyvin lähellä toinen toistaan. Maahanmuuttajapuolisot ovat varsin korkeasti koulutettuja ja koulutamattomuus on harvinaista taustaltaan ulkomaalaisen ja taustaltaan suomalaisen välisessä liitossa. (Lainiala & Säävälä 2012, 45 - 46.) Kahden kulttuurin liitoissa pieni osa suomalaismiehistä puhuu muualta kotoisin olevan naispuolison äidinkieltä, kun taas näissä liitoissa olevista suomalaisnaispuolisoista valtaosa pystyy kommunikoimaan ulkomaalaistaustaisen miespuolison kielellä sujuvasti tai kohtalaisesti. (Lainiala & Säävälä 2012, 52 - 53).

Kun kahden kulttuurin perheeseen syntyy lapsi, vertaistuen ja sosiaalisen verkoston tarve ja tärkeys lisääntyy. Uusien vanhempien omat odotukset ja näkemykset kasvatuksesta, näkemykset perheenperustamisesta ja käsitys vanhemmuudesta, jotka ovat muodostuneet heidän omista perinteistään, arvoista, uskonnoista tai elämäntavuksista, tulee sovittaa yhteen. Myös vanhempien tulee selvittää, miten tukea lapsensa kaksikielisyyttä ja kahden kulttuurin identiteettiä (Del Angel 2017.) Kun työskennellään, kahden kulttuurin perheiden kanssa ammattilaisten tulee ottaa huomioon perheessä läsnä olevat molemmat kulttuurit ja puolisoiden näkökulmat sekä toiveet. Vanhempia tulee kannustaa puhumaan omaa äidinkieltä lapsensa kanssa. Riippumatta vanhemman kulttuuritaustasta, jokaista vanhempaa tulee kohdella yksilönä, ilman ennakkoluuloja. (Monimuotoiset perheet 2019.) Täysin vanhemmuuteen keskittymistä usein estää perheen maahanmuuttoprosessi ja lähiverkoston sekä yhteiskunnan ennakkoluulot heidän perheitään kohtaan (Del Angel 2017; Nwose 2009, 10.) Usein Suomeen muuton alussa perhettä kuormittaa perheen taloudellinen tilanne, ulkomaalaispuolison haasteet työllistyä ja sopeutua uuteen yhteiskuntaan. Kahden kulttuurin lapsiperheet tarvitsevat ulkopuolista lastenhoitoapua arjessa, koska maahanmuuttajapuolison lähipiiri asuu kaukana. (Monimuotoiset perheet 2019.)

Usein kahden kulttuurin perheet ja parit joutuvat kohtaamaan kyseenalaistamista. Sen sijaan he tarvitsevat tukea, jokapäiväisiin haasteisiin. Kyseenalaistamisella tarkoitan sitä, että yhteiskunta katsoo usein ennakkoluuloisesti näitä suhteita, joissa suomalaisella on ulkomaalainen puoliso. (Nwose 2009, 7.)

Kahden kulttuurin perheiden riski eroon on kolme kertaa suurempi kuin perheissä, joissa molemmat puoliset ovat suomalaisia (Tilastokeskus 2013). Monikulttuuristen perheiden erojen lisääntymisen seurauksena myös kansainvälisten lapsikaappausten määrän voimme olettaa kasvavan tulevaisuudessa.

Pahimmassa tapauksessa kahden kulttuurin pariskuntien avioeron jälkeen lapset asuvat toisen vanhemman luona ja eri maassa. Kahden kulttuurin perheen erotilanteessa lapsi menettää toisen vanhemman läsnäolon lisäksi myös tärkeän osan identiteettiään. Kahden kulttuurin lapsiperheen vanhempien eron jälkeen jatkuva lasten kasvatukseen liittyvä yhteistyö vanhempien välillä sekä molempien vanhempien kulttuurien säilyminen on tärkeää. Eron jälkeen vanhempien tulee auttaa lasta pitämään toista kulttuuria elävänä, sillä on tärkeä rooli lapsen identiteetin kehityksen kannalta. (Oksi-Walter 2009, 113 - 114.)

Usein Suomessa ei helposti hyväksytä suomalaisen ja ulkomaalaisen välillä solmittua avioliittoa, erityisesti jos taustaltaan muunmaalainen puoliso on kotoisin heikommin kehittyneestä maasta. Se vuorostaan heikentää sekä jarruttaa kahden kulttuurin parisuhdetta (Nwose 2009, 8.)

Ympäristön tuen puute suurentaa niiden liittojen eroriskiä. Maahanmuuttajataustainen puoliso saattaa kohdata ympäristön kielteistä suhtautumista taustansa tai ulkonäkönsä vuoksi. Samalla suomalainen puoliso voi joutua alentavaan kohteluun koska on avioitunut nimenomaan maahanmuuttajan eikä suomalaisen kanssa. (Lainiala & Säävälä 2012, 11.) Uuden parisuhteen alkuvaiheessa puoliset törmäävät erilaisiin haasteisiin, kuten persoonallisuuserot ja lapsuudenperheistä omaksutut erilaiset käyttäytymissäännöt. Niiden lisäksi kahden kulttuurin perheet kohtaavat myös kulttuuriristiriitoja. (Nwose 2009, 9.)

Ulkomaalaiselle puolisolle erotilanne on monimutkainen ja usein he ovat riippuvaisia suomalaispuolisosta. Eron jälkeen heille voi helposti herätä tunne, että avioliiton lisäksi hän menettää oikeuden elää asuinmaassa. (Oksi-Walter 2009, 115, 113.)

Kahden kulttuurin avioliiton eron jälkeen on olemassa todellinen vaara, että toinen vanhempi kaappaa lapset omaan maahan (Viertola-Cavallari 2009a, 192). Riski lapsikaappaukseen kasvaa tilanteessa, jossa ulkomaalaistaustaista vanhempaa sitoo Suomeen vain lapsi. Tämä tapahtuu erityisesti silloin, kun vanhemmalla ei ole esimerkiksi työ- tai opiskelupaikkaa eikä muuta perhettä tai tukiverkostoa Suomessa. (Aarni, Isaksson, Khan & Räisänen 2008, 8.) Lasten takaisin saanti on ollut vaikeinta islaminuskoisista maista ja Venäjältä (Viertola-Cavallari 2009a, 191).

Suomessa asuvien kahden kulttuurin avioliitojen purkautuessa, lapsen tai lasten edun mukaista on, että ulkomaalainen vanhempi jäisi samaan maahan, jossa perhe on asunut ennen eroa. Aina se ei onnistu ja syynä on usein toisen vanhemman taloudellinen toimeentulo kyseisessä maassa. Niissä tapauksissa on lapsen kannalta paras ratkaisu, tarjota lapselle mahdollisuus tavata toista vanhempaa vähintään pari kertaa vuodessa. Lapsen ja toisen vanhemman tapaaminen voidaan järjestää lapsen asuinmaassa tai ulkomaalaistaustaisen vanhemman kotimaassa. Kahden kulttuurin liiton eron jälkeen on vanhemmille haasteellista mahdollistaa lapsen jääminen tuttuun kasvuympäristöön sekä kummankin vanhemman läsnäolo lapsensa elämässä. (Viertola-Cavallari 2009a, 190 - 193.)

Kahden kulttuurin perheen lapset kasvavat kotona, jossa on mahdollisesti läsnä kaksi eri kulttuuria ja kasvatustapaa. Lapset kasvavat ympäristössä, jossa saattaa esiintyä kaksi erilaista toimintatapaa erilaisissa tilanteissa. Se vuorostaan kasvattaa suvaitsevaisuutta. Usein monikulttuurisessa perheessä kasvanut lapsi pystyy helpommin ymmärtämään ihmisiä, jotka toimivat jossain tilanteissa eri tavalla, kuin esimerkiksi lapset, jotka ovat kasvaneet vain yhden kulttuurin perheessä. Käytännössä se tarkoittaa, että kahden kulttuurin perheiden lapset pystyvät hyväksymään erilaisuutta luontevasti, heidän ajatusmaailmansa on avarampi. Kahden kulttuurin kasvuympäristössä kasvaneilla lapsilla on mahdollisuus oppia ymmärtämään itseään paremmin sekä sen kautta laajentaa omaa luonnettaan. (Nwose 2009, 9 - 11.) Molemmat kasvatustavat eivät ole samanveroisia, sillä usein asuinympäristö asettaa kulttuuritaustaltaan

valtakulttuuriin kuuluvan puolison kasvatustavan väistämättä ensisijaiseksi, sillä maahanmuuttajataustaisen puolison on vaikeampi edistää omia kasvatustapojaan. Myös ulkomaalaistaustaisen vanhemman kiinnittyminen yhteiskuntaan, sosiaalisen sekä ammatillisen aseman etsiminen vie aikaa ja vanhemmuuden rooli usein kärsii. (Oksi-Walter 2009, 114 - 115.)

Kahden kulttuurin perheen kohdalla puhutaan paljon myös kahden uskonnon merkityksestä tai elämänkatsomuksellisista eroista sekä siitä, miten ne vaikuttavat perheen elämään. On olemassa erilaisia tapoja, miten näiden kanssa voi perheissä elää. Esimerkiksi perheessä on läsnä kaksi uskontoa, mutta lapselle ei opeteta niistä kumpaakaan tai lapselle opetetaan osia niistä molemmista. Lapsi voi itse päättää, mikä hänen elämänkatsomuksensa on myöhemmin. Tai perheessä on läsnä kaksi uskontoa, mutta lapselle opetetaan niistä vain toinen. Tai vanhemmat päättävät, että lapselle ei opeteta kumpaakaan uskontoa. Osa perheistä valitsee täysin uskonottoman elämäntavan. Lähtökohtaisesti se, että perheessä on kaksi uskontoa ei ole välttämättä ongelma. Enemmän on todettu, että haasteita aiheuttaa se, jos perheessä on uskovainen ja ei-uskovainen vanhempi. Tällaisissa perheissä on taustalla erilaiset arvokysymykset. Perheen arkielämässä eri uskonnon tai kulttuurin merkitys ei välttämättä näy, mutta se usein aktivoituu, kun perheessä tapahtuu jokin elämänmuutos. (Del Angel 2018.)

Kulttuurierot voidaan nähdä myös vahvuutena, ei pelkästään haasteena. Kaksi erilaista elämänkatsomusta, kulttuuria ja näkemystä perheessä, antaa eri tavalla mahdollisuuksia ja vapauksia valita, mikä juuri siinä perheessä toimii. Perheen ei tarvitse tehdä asioita juuri suomalaisella tavalla tai toisen puolison tavalla, vaan näistä voi luoda uuden innovatiivisen kombinaation ja tehdä asioita luovalla ja eri tavalla. Valmista ratkaisua siihen, minkälainen tapa jokaiselle perheelle sopii ei ole, vaan jokaisen perheen kohdalla toimii omanlainen tapa olla perheessä ja parisuhteessa. Tärkeintä on se, että kumpikaan osapuoli ei luovu tärkeistä perusarvoista, vaan molemmat oppivat identifioimaan ja tunnistamaan juuri ne asiat, mitkä oikeasti ovat itselle tärkeitä perusarvoja ja niitä, joiden kanssa pystyy tekemään kompromisseja, luopumaan tai sopimaan. Niissä tilanteissa vanhemmilla tulee keskustelun ja kokeilun lisäksi olla oikea tahto löytää pariskunnalle toimiva tapa olla ja elää yhdessä. Kun elämä muuttuu, myös yhdessä sovittu tapa olla perheenä voi muuttua. Kun vanhemmat löytävät sopivan tavan toimia perheenä, ei se tarkoita, että sen tarvitsee olla sama läpi koko elämän. Yhdessä luotun ”kolmas kulttuuri” voi muuttua. Erilaisuuden kokemus tai ristiriidat eivät välttämättä johda aina konfliktiin. Se riippuu paljon siitä, minkälaisia henkilökohtaisia kykyjä puolisoilla on käsitellä ristiriitoja. (Del Angel 2018.)

Usein kun ihmiset puhuvat kahden kulttuurin perheistä, tulee puheenaiheeksi kaksikielisyys sekä se, että lapsi usein alkaa puhumaan myöhemmin kuin lapset, jotka kasvavat yhden kulttuurin perheissä. Tähän asti ei ole todistettu, että kaksikielinen lapsi aloittaa puhumaan myöhemmin. Lapsi oppii kielet leikkimällä ja pelaamalla, sen takia hänelle tulee antaa mahdollisuus oppia toista kieltä varhain. (Niiberg 2018.) Usein kahden kulttuurin perheen arkielämässä

voi olla käytössä monta eri kieltä. Esimerkiksi vanhemmat voivat puhua keskenään yhtä kieltä ja samalla lasten kanssa toista. (Lainiala & Säävälä 2012, 52.)

Psykologi Niiberg (2018) kannustaa kaksikielisen lapsen vanhempia, ystäviä ja sukulaisia, jotka puhuvat toista kieltä, puhumaan omaa kieltä lapsensa kanssa ja kuuntelemaan lapsen kanssa niin usein kuin mahdollista toisella kielellä satuja, tarinoita ja lauluja. Katsoa ohjelmia lapsen kanssa toisella kielellä ja samalla kääntää sekä selittää lapselle ilmaisuja, joita hän vielä ei ymmärrä. Lukea lapselle ja antaa lapsen lukea toisella kielellä sekä kysyä mitä hän kuuli tai sai tietää kirjasta. Psykologi suosittelee myös vanhempia osallistumaan niin paljon kuin mahdollista lapsensa kanssa tapahtumiin, teatteriesityksiin sekä konsertteihin, joissa puhutaan toisella kielellä. Vanhempien on tarjottava lapselle mahdollisuuksia olla yhteydessä toista kieltä puhuvien aikuisten ja heidän lastensa kanssa. Myös hyvä keino tukea lapsen kaksikielisyttä on pyytää lasta kertomaan, laulamaan kappaleita ja lukemaan runoja toisella kielellä.

Kun lapsi on oppinut erottamaan kaksi kieltä, liittyy hän sen tiettyihin ihmisiin ja tapahtumiin. Hän puhuu yhtä kieltä äitinsä kanssa ja toista isänsä kanssa, mutta toista opettajien kanssa ja niin edelleen. Tästä syystä vanhemman on tärkeä puhua lapsensa kanssa yhtä kieltä. Virolainen psykologi Niiberg korostaa, että vanhemmat ja opettajat tukevat parhaiten lapsensa kielen kehitystä, kun he puhuvat tiettyä kieltä lapsensa kanssa. Nyrkkisääntö on yksi kasvo, yksi kieli. (Niiberg 2018.)

Nwosen (2009, 9) mukaan lapset oppivat kieliä nopeasti ja se on koettu höydylliseksi lapselle. Kahden kulttuurin perheissä usein puhutaan kotona englantia tai muuta yhteistä vierasta kieltä, mitä molemmat puoliset osaavat. Vieraskieli ei ole sama, kuin oma äidinkieli ja tunteiden ilmaisu on usein haastavaa.

Kun kahden kulttuurin perheeseen syntyy lapsi, vanhempien tulee päättää, mikä kieli tulee olemaan virallisesti heidän lapsensa äidinkieli, koska Suomessa väestörekisteriin voi kirjata vain yhden äidinkielen. Kummankin vanhemman äidinkielen osaaminen on tärkeää, koska se mahdollistaa lapselle olla yhteydessä juuriinsa sekä tukee ja vahvistaa suhdetta molempiin vanhempiin ja muissa maissa asuviin sukulaisiin ja isovanhempiin. Monessa Suomen koulussa lapsella on mahdollisuus saada oman äidinkieltensä lisäksi myös toisen vanhemman kielen opetusta. Äidinkielen opetuksen mahdollisuus riippuu lapsen kotikunnasta. (Kinnunen 2017b.)

Kasvaessaan kaksikielisessä ympäristössä lapsella on usein joustavampi ajattelu ja enemmän luovuutta. Kaksikielisyys vahvistaa lapsen kykyä kiinnittää huomiota kielten ja kulttuurien (kansallisuuksien) eroihin, mikä myös luo suvaitsevamman asenteen. Kaksikielisellä lapsella on selkeämpi ymmärrys ja kunnioitus kansallisten juurtensa ja kulttuurinsa suhteen. Hänellä on laajempi ääntämiskanta ja hän oppii myös joustavammin ja nopeammin kieliä. Kaksikielisellä

henkilöllä on aluksi pienempi, mutta myöhemmin huomattavasti suurempi sanavarasto ja käsitteet. Hänellä on myös keskimäärin edistyneemmät viestintätaidot verrattuna yksikielisessä ympäristössä kasvaneisiin lapsiin. (Niiberg 2018.)

Maailma on globalistumassa. Monet päättävät asua tilapäisesti ulkomailla. Pääsyyt ovat usein työ tai opiskelu. Ihmisillä on nykyään enemmän mahdollisuuksia sekä vapautta muuttaa pois kotimaasta ja samalla tavata ihmisiä, eri maista ja maanosista. Myös jatkuva viestintäteknikan kehitys luo tutustumisen muissa maissa asuvien ihmisten kanssa helpommaksi ja sen kautta tulevaisuudessa kahden kulttuurin perheet todennäköisesti lisääntyvät entisestään. (Heikkilä, Oksi-Walter & Säävälä 2014, 9; Lainiala & Säävälä 2012, 17; Valtonen & Alan 2014, 9 - 11.)

Lainiala ja Säävälä (2012, 9) ovat aikaisemmin tutkineet kahden kulttuurin avioliittojen parisuhdetyytyväisyyttä, vanhemmuutta sekä läheisten ja suomalaisten suhtautumista näihin perheisiin. Tutkimuksen päätelmässä todetaan, että kahden kulttuurin liittojen tärkein maastamuuton syy on nimenomaan työllistymisvaikeudet. Lähipiirin suhtautuminen liittoon koettiin suurin piirtein myönteiseksi, kun taas kahden kulttuurin uusperheet ovat kokeneet sukulaisten kielteistä asennetta. Isompia ja useampia ristiriitoja lastenkasvatuksesta, kuin muilla vanhemmilla, kaksikulttuurisilla perheillä, tutkimuksen mukaan ei ole. Haasteena on myös suomalaisen yhteiskunnan nyrpeä ja poissulkeva kohtelu sekä haastava kieli ja sää. Tutkijat Lainiala ja Säävälä (2012,20) tuovat esiin, että kahden kulttuurin vanhemmuudesta ja perhe-elämästä tietoa Suomessa tarvitaan lisää. Tutkimukseen osallistuneista 52 prosenttia oli lapsiperheitä. Tulokset myös kertovat, että kahden kulttuurin perheiden miehet tarvitsevat isyyteen liittyvää tukea lisää. (Lainiala & Säävälä 2012, 11, 77, 82, 90, 118 - 120.)

Psykologi Oksi-Walter, tutkija ja kouluttaja Roos ja toimittaja Viertola-Cavallari (2009, 60, 158, 132) ovat kirjoittaneet kahden kulttuurin perheistä informatiivisen teoksen nimellä ”Monikulttuurinen perhe”. Kirjassa on kirjoittajien omakohtaisia kokemuksia sekä valaisevaa tietoa kaksikulttuurisen avioliiton haasteista sekä ilonaiheista. Kirja sisältää myös hyödyllistä ja käytännöllistä tietoa niille, jotka pohtivat avioitumista eri kulttuuritaustaisen ihmisen kanssa.

Suomessa asuvia kahden kulttuurin perheitä ja avioliittoja on aikaisemmin tutkittu muun muassa laadullisissa opinnäytetöissä sekä väitöskirjoissa. Näissä keskitytään monikulttuurisiin liittoihin suomalaisen ja jonkin tietyn ulkomaalaisryhmän kanssa. Pienmuotoisia tapaustutkimuksia on tehty haastattelujen avulla: amerikkalais-suomalaisista avioliitoista (Leionen 2011), venäläis-suomalaisista avioliitoista (Järvinen & Votyakova 2018), brasilialais-suomalaisista avioliitosta (Rodrigues 2016), italialais-suomalaisista parisuhteista (Kuusisto 2007) sekä thaimaalais-suomalaisista avioliitoista (Sirkkilä 2005). Sjöblom-Immala (2012) on tutkinut maahanmuuttajien kansainvälistä muuttoliikettä. Mattila (2017) on tutkinut Suomessa asuvia aikuisia,

paluumuuttajien syitä asua Suomessa ja maastamuuton toiveita sekä paluumuuton kokemuksia ja sopeutumista.

Familia ry:n järjestökoordinaattori Milka Autio (2018) on tutkinut tuoreessa tutkimuksessaan nuorten käsityksiä kaksikulttuurisessa perheessä kasvamisesta. Aution haastattelemat nuoret pitävät monikulttuurista kasvuympäristöä positiivisena, sekä heidän näkemyksensä maailmasta on monipuolinen ja avara.

Aikaisemmin on tutkittu kahden kulttuurin liittoja (Lainiala & Säävälä 2012; Heikkilä, Oksio-Walter & Säävälä 2014), sekä niiden muuttosuunnitelmia (Sjöblom-Immala 2015), mutta juuri kahden kulttuurin lapsiperheiden maastamuuttoa pääasiallisena ilmiönä, ei ole vielä Suomessa tutkittu.

Kahden kulttuurin lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen on tärkeää myös yhteiskunnalliselta kannalta. Kun lapsiperheet muuttavat ulkomaille, Suomi menettää tulevaisuuden työvoimaa. (Sjöblom-Immala 2015.)

Riippumatta siitä missä maassa perhe asuu, kahden kulttuurin perheitä yhdistää se, että toinen tai molemmat puolisoista ovat maahanmuuttajataustaisia. Asuinvaltion, maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvät kysymykset sekä kulttuurierot vaikuttavat jossain elämänvaiheessa kaikkiin kahden kulttuurin perheisiin. (Del Angel 2017; Kinnunen 2017a.)

4 Kotoutuminen

Kotoutuminen on jatkuva prosessi, jossa on kolme vaihetta: saapumisvaihe, kohtaamisvaihe ja taakse katsomisen vaihe. Kotoutuminen ei yksinään tarkoita maahanmuuttajan sopeutumista Suomeen, vaan se on kaksisuuntainen prosessi, jossa toisena tärkeänä puolena on vastaanotettava yhteiskunta. Kotoutumisen lähtökohtana on yhteiskunnan hyväksyvä asenne sekä maahanmuuttajan aktiivisuus sopeutua yhteiskuntaan. (THL 2019; Työ- ja elinkeinoministeriö 2019c.)

Kotoutumislain lähtökohtana on tukea sekä edistää maahanmuuttajien kotoutumista, osallisuutta sekä kiinnittymistä yhteiskuntaan. Maahanmuuttajille on tarjolla erilaisia palveluita sekä toimintoja, jotka tukevat ja edistävät sopeutumista asuinmaahan. Tarjolla on esimerkiksi suomen kielen opetusta, tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista sekä työhön ja koulutuksen liittyvistä mahdollisuuksista. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019b.)

Kotoutumista tukevia ja edistäviä palveluja ja toimenpiteitä on saatavilla maahanmuuttajille, joilla on voimassa oleva oleskelulupa, rekisteröity oleskeluoikeus tai, joille on annettu myön-

teinen oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Kotoutumispalvelujen piiriin kuuluvat kotoutumisessa tukea tarvitseva työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautunut tai toimeentulotukea saava maahanmuuttaja. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019b; L1386/2010.)

Työ- ja elinkeinoministeriön (2019a) mukaan kotoutuslain mukaisia palveluita ja toimintoja tarjoavat pääasiallisesti kunnat ja työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto). TE-palvelut tarjoavat työttömiksi työnhakijoiksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille suomen ja ruotsin kielen opetusta ja erilaisia työllistämistoimenpiteitä. Jos maahanmuuttaja ei ole TE-palvelun asiakas, hänelle tarjoaa kotouttamista edistäviä palveluita kunta, jossa hän asuu. Kunnan tarjotut kotoutumispalvelut sisältävät alkukartoitusta ja kotoutumissuunnitelman. Alkukartoituksessa työntekijä ja maahanmuuttaja käyvät yhdessä läpi asiakkaan palvelutarpeet ja kokonaiselämäntilanteen. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä asiakkaan kanssa, johon kirjataan tarvittavia toimenpiteitä asiakkaan kotoutumisen edistämiseksi ja suomen tai ruotsin kielikurssi. (Kansalaisopistojen Liitto 2020.) Kotoutuslain mukaan kotoutumisaika on enintään kolme vuotta. (L1386/2010).

Kotoutumisajan päättyessä maahanmuuttaja ei kuulu kotoutuslain piiriin. Jos maahanmuuttaja aloittaa kotoutumisajan loppuvaiheessa tuetun omaehtoisen opiskelun, työkokeilun tai vapaaehtoistoiminnan, hänelle voidaan laatia työvoima- ja yrityspalvelulain mukainen työllistymissuunnitelma. Edellytyksenä kuitenkin on, että opiskelu tukee maahanmuuttajan kotoutumista ja työllistymistä, opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa ja TE-toimisto on vahvistanut koulutustarpeen. Lisäksi omaehtoisten opintojen tulee koostua suomen tai ruotsin kielen opiskelusta tai koko koulutus tulee tapahtua suomen tai ruotsin kielellä. Kotoutumissuunnitelma ja työllistymissuunnitelma eivät merkittävästi poikkea toisistaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020a; Työ- ja elinkeinoministeriö 2020b.)

Lisäksi päiväkodit, koulut, työpaikat, harrastustoiminnat ja kolmas sektori ovat tärkeitä tahot edistämään maahanmuuttajien kotoutumista. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019c; Kansalaisopistojen Liitto 2020).

Järjestö Familia tarjoaa Suomessa asuville kahden kulttuurin perheille kotoutumista edistävää toimintaa. Familian järjestössä toimii tällä hetkellä kaksi projektia, joissa keskitytään kahden kulttuurin perheiden kotouttamiseen.

”Kulje Rinnallasi”-projektin toimintatehtävänä on edistää kahden kulttuurin perheiden hyvinvointia, tukea elämänhallintaa ja perhesidettä sekä tarjota vertaistukea. Projekti kohderyhmänä ovat kahden kulttuurin parit ja perheet, joissa ulkomaalaistaustainen puoliso vielä odottaa oleskelulupapäätöstä. (Familia ry 2019b.)

Sen lisäksi Familia ry:n projekti Puolison polku keskittyy juuri kahden kulttuurin perheiden työnhakuun ja työllistymiseen liittyvään tuen tarjontaan. Projektin Puolison polun järjestelyissä työnhakuryhmissä osallistujat saavat vinkkejä asiantuntijoilta työnhakuun ja suomalaiseen työelämään sopeutumiseen. Lisäksi kyseinen projekti järjestää erilaisia tapahtumia, jossa päätavoitteena on tukea työllistymistä, kotoutumista ja hyvinvointia. Joka maanantaina on kahden kulttuurin vanhemmilla mahdollisuus saada henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa työnhakuun ja kotoutumiseen projektin työntekijöiltä Familia ry:ssä. Työnhakuryhmien lisäksi tarjotaan vertaistukiryhmiä, joissa keskustellaan työllistymisen aiheen lisäksi verkostoitumisesta, aktiivisuudesta ja parisuhteen tukemisesta. Familia ry tarjoaa myös työnhakuun, kotoutumiseen ja hyvinvointiin liittyviä vertaisryhmiä. (Familia ry 2020.)

Osaaminen käyttöön Suomessa - hankkeen tavoitteena on pääkaupunkiseudulla korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen, osaamisen tunnistaminen ja nopea siirtyminen koulutus- ja urapolulle. Lisäksi hanke vahvistaa maahanmuuttajien osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Kyseinen hanke lisää tietoisuutta kotoutumista edistävästä osaamisen tunnistamisen toimintatavoista ja koulutuksenmalleista kaikille kotouttamistyötä tekeville ja kotoutumista edistäviä toimia tarjoaville kotoutumisen ja koulutuksen asiantuntijoille. Hankkeen yhteistyökumppanit ovat oppilaitokset Metropolia, Laurea, Haaga-Helia, Helsingin yliopisto ja Helsingin-, Espoon ja Vantaan kaupungit sekä Uudenmaan TE-toimisto. (Metropolia Ammattikorkeakoulu 2020.)

Ammattilaisten tulee kotoutumistyössä huomioida myös se, että ulkomaalaispuolison maahanmuuttoprosessi ja siihen liittyvä sopeutumisstressi vaikuttaa välillisesti myös suomalaispuolisoon sekä perheen lapsiin (Del Angel 2017; Monimuotoiset perheet 2019). Suomalaisille ja maahanmuuttajille tarkoitettu toiminta ja palvelut eivät yksin riitä kahden kulttuurin perheiden erityistarpeisiin, he eivät ole täysin kantasuomalaisia eivätkä maahanmuuttajia. Kahden kulttuurin perheiden erityispiirteisiin kuuluu tarve tukiverkostojen vahvistamiseen, tuki vanhemmuuteen ja parisuhteeseen sekä kokemusten ja ajatusten jakaminen toisten samassa elämäntilanteessa olevien perheiden kanssa. (Del Angel 2017.)

5 Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymys

Opinnäytetyön aihe on saatu Familia ja Kaapatut Lapset järjestöiltä. Heidän toiveenaan oli, että opiskelija tutkisi kohderyhmän maastamuuton syitä. Kyseiset järjestöt tekevät yhteistyötä näiden perheiden tukemisessa, jonka vuoksi ollaan kiinnostuneita poismuuton syistä.

Opinnäytetyöni tavoitteena on auttaa kyseisiä järjestöjä vaikuttamistyössä sekä ennaltaehkäisevän toiminnan kehitystyössä kohderyhmän kanssa. Tutkielmani tavoitteena on muun muassa tuoda kahden kulttuurin lapsiperheitä näkyvämmäksi osaksi suomalaista yhteiskuntaa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää syitä siihen, miksi osa Suomessa asuvista kahden kulttuurin lapsiperheistä muuttaa pois Suomesta. Miksi koko perhe tai toinen vanhemmista on valmis muuttamaan lapsen kanssa toiseen maahan? Miten perheen vanhemmat kokevat asian, mitä syitä he nostavat esiin.

Opinnäytetyön tarkoituksen pohjalta asetin tutkimuskysymykseksi:

Mitkä tekijät vaikuttavat vanhemman kokemuksen mukaan siihen, että Suomessa asuva kahden kulttuurin lapsiperhe tai toinen sen vanhemmista harkitsee muuttavansa pois Suomesta?

6 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön ote oli laadullinen ja määrällinen. Tutkimusaineisto on kerätty sähköisen kyselylomakkeen avulla. Kyselylomake sisälsi strukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Strukturoidut vastaukset analysoitiin käyttäen Excel-taulukko ohjelmaa ja avovastaukset analysoitiin käyttämällä sisällönanalyysin lisäksi myös nelikenttäanalyysiä.

6.1 Monimetodinen lähestymistapa

Kun tutkimuksessa käytetään erilaisia tutkimusmetodeja, sitä kutsutaan monimetodiseksi lähestymistavaksi. Laadullinen tutkimus mahdollistaa eri metodien käyttämisen. (Vilkkä 2015, 70 - 73.) Opinnäytetyön ote on luonteeltaan laadullinen, mutta tutkimusaineiston analyysissä on käytetty myös määrällistä analyysitapaa. Kvalitatiivinen tutkimus tarjoaa mahdollisuuden hyvälle kuvaukselle ilmiöstä. Kvalitatiivisen lähestymistavan kautta saan mahdollisimman paljon irti havaintoyksiköstä sekä ymmärrän tutkittavaa ilmiötä syvällisemmin ja uudella tavalla. Laadullinen tutkimusmenetelmä nimenomaan fokusoi tarkastelemaan yksittäisiä tapauksia, sekä kuvailemaan tutkittavaa ilmiötä. Kvalitatiivisen tutkimuksen pyrkimys on akateemisesti merkittävä tulkinta ilmiöstä tai sen kyseenlaistaminen. Laadullisen tutkimuksen tekijän tulee olla kiinnostunut prosesseista, merkityksistä ja ilmiön ymmärtämisestä. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista korostaa kohderyhmän näkökulmia ja kokemuksia ilmiöstä. Oikeiden kysymysten esittäminen on laadullisen tutkimuksen ydin. (Kananen 2014, 16 - 19; Puusa & Juuti 2011, 47 - 48.)

Määrällisessä tutkimuksessa kuvataan numeeristen suureiden avulla ja saadaan kartoitettua olemassa oleva tilanne, mutta asioiden ymmärtämiseksi sopii paremmin laadullinen tutkimusote. Määrällinen tutkimus vastaa tavallisesti kysymyksiin mikä, missä, paljonko ja kuinka usein. Määrällinen tutkimusote sopii parhaiten, jos halutaan selvittää asioiden lukumääriä tai prosenttiosuuksia. Myös määrällisellä tutkimuksella on mahdollista selvittää ilmiöiden välisiä

riippuvuuksia. Määrällisen tutkimusotteen käyttöönotto edellyttää riittävän suurta ja edustavaa otosta, kun taas laadulliselle tutkimusotteelle riittää myös pienikin tutkittavien määrä. (Heikkilä 2014.)

6.2 Sähköinen kyselylomake aineistokeruumenetelmänä

Ennen päätöstä käyttää aineistokeruumenetelmänä sähköistä kyselylomaketta täytyy tarkkaan miettiä sen soveltuvuus kohderyhmälle (Valli 2015, 94). Kohderyhmään olin tutustunut etukäteen teorian kautta. Tietoa ja tuntemusta tutkittavasta kohderyhmästä lisäsi myös 10 viikon pituinen harjoittelujaksoni syksyllä 2019 järjestössä Familia, jonka asiakkaat ovat kahden kulttuurin perheitä. Suomessa asuvien kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmat ovat korkeasti koulutettuja, nuoria työssäkäyviä vanhempia, joille verkon välityksellä vastaaminen ei tuota ongelmia. Nykyään teknologia on monipuolistunut ja melkein jokaisella on älypuhelimet sekä he ovat jossakin elämänvaiheessa vastanneet johonkin verkkokyselyyn.

Sähköisen lomakkeen kysymysten suunnittelussa ja muotoilussa tulee olla huolellinen ja tarkka. Lomakkeen kysymysten tulee olla yksiselitteisiä, kielellisesti oikeassa muodossa ja yhteydessä tutkimuskysymykseen. On myös tärkeä huolehtia siitä, ettei lomakkeesta tulisi liian pitkä. (Valli 2015, 87.)

Sähköisen kyselylomakkeen latasin Laurean e-lomakepohjaan ja sen tekeminen oli minulle ennestään tuttua. Kyselylomake sisälsi avokysymyksien lisäksi myös monivalintakysymyksiä. Kysymykset olivat järjestetty loogisesti ja teemojen mukaan. Kyselylomake sisälsi myös muissa tutkimuksissa käytettyjä kysymyksiä. Kysymyksien muotoilussa otin huomioon, että kyselyyn saattavat vastata myös eroperheet. Sen takia en käyttänyt sanaa puoliso vaan toinen vanhempi. Kyselylomakkeen teemat olivat seuraavat: taustatiedot, tuki vanhemmuuteen, kiinnittyminen yhteiskuntaan ja lopuksi maastamuutto. Kyselyteemojen järjestyksessä otin huomioon kohderyhmän ominaisuudet. Taustatiedon kysymyksiin on helppo vastata, sen takia laitoin ne kysymykset ensimmäiseksi. Seuraavana oli teemana tuki vanhemmuuteen, koska lasten hoito ja kasvatusta on iso osa lapsiperheiden vanhempien arkea. Arkaluontoisemmat teemat kuten kiinnittyminen yhteiskuntaan ja maastamuutto olivat asetettu lomakkeen loppuun. Kaikki kyselylomakkeen kysymykset (liite 1 ja liite 2) ovat yhteydessä tutkimusongelmaan, jonka apuna on käytetty aikaisempia tutkimuksia sekä teorioita.

Ennen sähköisen kyselylomakkeen linkin julkaisua, lähetin lomakkeen työelämäkumppanille tarkistettavaksi sekä testasin kyselylomaketta. Testasin lomakkeen toimivuutta, selkeyttä ja mahdollisia kysymyksien väärinymmärryksiä. Kysymysten väärinymmärryksiä välttämiseksi lisäsin monelle avokysymykselle myös selitystekstin. Selitysteksti tarjoaa vastaajalle lisää selitystä kysymykseen, joka auttaa ymmärtämään kysymyksen tarkoitusta. Kyselylomake sisälsi runsaasti avokysymyksiä. Avokysymykset voivat olla haasteellisia ja on iso riski, että vastaaja

jättää niihin kokonaan vastaamatta. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus ei ole yleistää ja vastaamattomuus ei ole välttämättä ongelmallista (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74.) Suurin osa tutkimukseen osallistujista vastasivat kaikkiin kysymyksiin. Kirjallinen ilmaisu voi olla vähemmän koulutetulle henkilölle vaikeaa. Tutkimukseen osallistujista suurin osa (83 %) oli korkeasti koulutettuja. Koska kohderyhmään kuuluu myös maahanmuuttajia, joiden äidinkieli ei ole suomi, latsin myös englanninkielisen kyselylomakkeen.

Laadulliselle tutkimukselle ominaista ovat juuri avokysymykset, sillä tutkija saa arvokasta tietoa kohderyhmän kokemuksista ja näkemyksistä. Ennen kerätyn aineiston analyysiä, tarkistin kaikkien vastaajien taustatiedot kunnolla läpi. Tärkeää oli, että vastaaja kuuluu tutkimuksen kohderyhmään. Sen varmistin vanhempien kansallisuuden, äidinkielen ja lapsiin koskevien kysymysten vastausten avulla. Tarkistin myös vastauksia strukturoidusta kysymyksestä maastamuutosta, jossa kysyttiin, harkitseeko perhe maastamuuttoa. Kyselylomakkeen kysymys maastamuutosta sisälsi vastausvaihtoehtona, että maastamuuttoa ei ole mietitty ollenkaan. Yksi lomakkeen vastaajista vastasi, ettei ole miettinyt maastamuuttoa ja tästä syystä, hänen vastauksensa poistettiin aineistosta. Vastauksien perusteella yksi tutkimukseen osallistunut henkilö ei kuulunut kohderyhmään ja hänen vastauksiansa ei ole käytetty tässä opinnäytetyössä. Aineistosta kävi ilmi, että yksi tutkimukseen osallistunut vanhempi, eivät kuulu kahden kulttuurin perheeseen. Tästä syystä poistin hänen vastauksensa aineistosta. Näin varmistin, että kaikki kyselyyn vastanneet kuuluvat tutkimuksen kohderyhmään, eli ovat kahden kulttuurin lapsiperheitä, jotka ovat harkinneet maastamuuttoa. Aineistosta poistettiin yhteensä kolmen vanhemman vastaukset ja käytetty aineisto sisältää yhteensä 21 kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien vastauksia. Kysely sisälsi avokysymysten lisäksi myös valmiiksi luokiteltuja kysymyksiä. Kyselylomakkeen tekemisessä otin huomioon, että vastaajat eivät usein jaksa vastata vain avoimiin kysymyksiin, sen takia laitoin väliin myös strukturoituja kysymyksiä. Huolehdin myös, että vastatessaan avokysymyksiin, vastaajalla on riittävästi tilaa kirjoittaa vastauksensa. Sitä oli helppo tarkistaa lomakkeen testauksen avulla.

6.3 Aineiston keruu

Opinnäytetyöni aineisto on kerätty laadullisen sähköisen kyselylomakkeen avulla. Alun perin oli päätetty kerätä aineistoa teemahaastattelun avulla. Haastattelun vahvuutena on tutkijan mahdollisuus vaikuttaa siihen, onko haastateltava ymmärtänyt kysymyksen oikein ja samalla selittää haastateltavalle kysymykset tarkemmin. Haastattelutilanne tarjoaa tutkijalle myös mahdollisuuden esittää lisää kysymyksiä. Teemahaastattelua varten latsin teemahaastattelurungon, haastattelupyynnön ja suostumusasiakirjan. Opinnäytetyöni yhteistyökumppanit Familia ry sekä Kaapatut Lapset ry lähettivät haastattelupyynnön oman verkostonsa kautta ja olin itse myös tutkijana haastattelijoiden hankkimistehtävässä aktiivinen. Lähetin haastattelupyynnön sähköpostitse kouluihin, mutta koulu kieltäytyi jakamasta pyyntöä, koska siihen oli-

sin tarvinnut erillisen tutkimusluvan. Koulut jakavat huoltajille vain valtakunnallisia ja velvoittavia tutkimuspyyntöjä. Paperille tulostettuja haastattelupyyntöjä jätin kirjastojen ilmoitustauluille ja samalla keskustelin kirjaston työntekijän kanssa opinnäytetyön tarkoituksesta ja kohderyhmästä. Jaoin myös haastattelupyyntöä sosiaalisen median kautta erilaisiin lapsiperheille suunnattuihin ryhmiin. Haastateltavia etsittiin 1.11.2019 - 31.12.2019 välisenä aikana. Yhteyttä otti yhteensä neljä kahden kulttuurin lapsiperheen jäsentä ja sovimme haastatteluista henkilökohtaisesti sähköpostin kautta. Haastattelut eivät toteutuneet informantien ajan puutteesta johtuen, mutta he olivat valmiita vastaamaan sähköiseen kyselylomakkeeseen. Koska opinnäytetyön resurssit ovat rajalliset, päätettiin yhdessä työelämäkumppanien kanssa kerätä aineistoa sähköisen kyselylomakkeen kautta. Kyselylomakkeita oli yhteensä kaksi: suomenkielinen ja englanninkielinen.

Kyselylomakkeiden linkit julkistettiin joulukuussa 2019 järjestöjen kotisivuilla sekä käytössä olevien sosiaalisen median kanavien kautta. Joulukuussa lähetettyyn sähköiseen kyselylomakkeeseen vastasi yksi kahden kulttuurin lapsiperheen vanhempi. Joulunaika saattoi vaikuttaa vastausprosessiin. Kysely lähetettiin uudestaan tammikuussa 2020. Vuoden alussa uudelleen julkistettu sähköinen kyselylomake tuotti 24 vastausta. Opinnäytetyön aineistona on käytetty yhteensä 21 vastausta, jotka vastasivat tutkimukseen osallistumisen kriteereihin (maastamuuttoa harkitsevat kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmat).

6.4 Aineiston analyysi

Opinnäytetyötäni varten kerätyn empiirisen aineiston avovastausten analyysimenetelmänä käytin pääasiallisesti sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysin menetelmän tavoite on saada sanallinen, selkeä ja yleisessä muodossa oleva tiivis kokonaiskuva tutkittavasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103, 108). Käytännössä menetelmä on tekstin analyysia, missä etsitään empiirisen aineiston pääsisältöä, mikä voi alun perin olla tutkijalle piilossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104). Valitun menetelmän avulla, aineistosta tulee ilmi jotakin uutta, mikä voi tutkijalle olla yllättävää (Puusa & Juuti 2011, 49).

Kyselylomakkeen avulla saadut vastaukset kokosin yhteen tiedostoon. Analyysiyksikkö oli maastamuuton syyt. Sen jälkeen aloin aineiston pelkistämisen eli etsin tutkimuskysymyksen vastauksia kuvaavia ilmaisuja, jotka eristin muusta tekstistä eri värillä. Sen jälkeen aloitin etsimään pelkistetyistä ilmaisuista samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia. Seuraavana muodostin kolme eri alaluokkaa: kiinnittyminen yhteiskuntaan, tuki vanhemmuuteen ja työllisyysongelmat. Vasta sen jälkeen jaoin pelkistetyt ilmaisut eri alaluokkiin (taulukko 1).

ALKUPERÄINEN ILMAISU	PELKISTETTU ILMAISU	ALALUOKKA
Työn saanti. Puolisollani on 3 akateemista tutkintoa mutta ulkomalaisen on todella vaikeaa saada töitä Suomessa. Vaikka ammattitaitoa olisi. Systeemi on KANKEA eikä tutkintoja Australiasta edes hyväksytty vastaaviksi.	haasteena ulkomalaispuolison työllistyminen omalle alalle	TYÖLLISTYMISONGELMA
More help with employment for highly educated individuals on case to case basis. And for those already in higher management	haasteena ulkomalaispuolison koulutusta vastaavan työn saanti Suomessa	TYÖLLISTYMISONGELMA
Kielimuuri on todella hankala ylittää. Mieheni ei ole saanut töitä IT alalta, vaikka hänellä on kokemusta. Hän on lähes valmistunut IT tradenomi, valmistuu keväällä suomalaisesta korkeakoulusta mutta ei ole saanut edes palkatonta harjoittelua. Se on todella lannistavaa.	haasteena ulkomalaispuolison koulutuksen vastaava työn saanti Suomessa	TYÖLLISTYMISONGELMA

Taulukko 1: Esimerkki sisällönanalyysin ryhmittelyvaiheesta, jossa pelkistettyjä ilmaisuja yhdistetään ja muodostetaan alaluokkia.

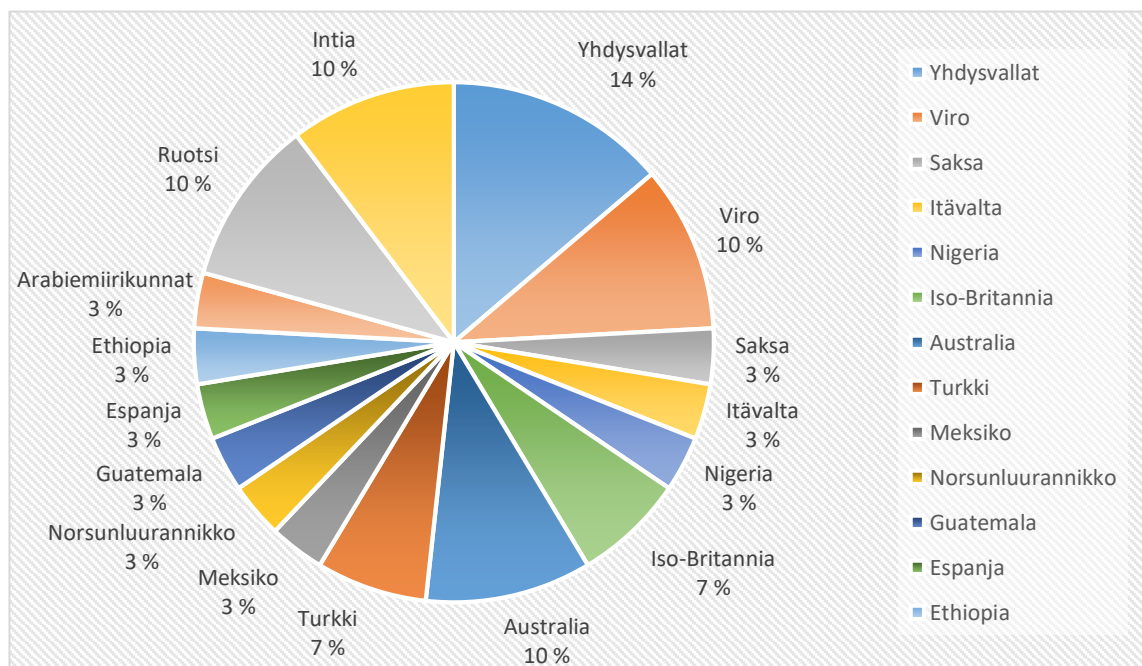
Jokaista alaluokkaa analysoin erikseen. Lopuksi kokosin yhteen tutkimusongelmaan liittyvät oleelliset tiedot ja vertasin niitä aiempaan tutkimustietoon. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109; Vilka 2015, 170.)

Viimeisen kyselyteeman analyysissä käytin sisällönanalyysin lisäksi menetelmänä nelikenttä-analyysiä. Kirjoitin nelikentän ruutuihin mahdollisen maastamuuton mahdollisuudet ja uhat lasten sekä vanhempien näkökulmasta. Toinen taulukko sisältää tutkimukseen osallistuneiden vanhempien ajatuksia siitä, mitä tapahtuu perheelle, jos he päättävät asua Suomessa. Mitkä ovat huonot ja hyvät vaikuttavat tekijät, niin lasten sekä vanhempien näkökulmasta. Nelikenttäanalyysin avulla maastamuuttoon vaikuttavat tekijät tulevat raportoinnissa selkeästi ja yksinkertaisesti ilmi (taulukko 2 ja taulukko 3).

Kyselylomakkeen strukturoitujen kysymysten vastaukset on analysoitu määrällisesti, sillä se antaa tutkimukseen osallistuneista kattavan ja selkeän kuvauksen, joka oli myös toimeksiantajan toive. Analyysissä on käytetty Excel-taulukko-ohjelmaa. Koen graafisen esityksen hyväksi menetelmäksi visuaalisesti havainnollistaa kohderyhmän taustatietoja. Kuvioiden tekemisessä tarkasteltavat muuttujat olivat: tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien perhetilanne, ulkomaalaisvanhempien kansallisuus, vanhempien koulutustausta, vanhempien pääasiallinen toiminta Suomessa, perheen sopeutumisongelmat ja vanhempien ulkomaille muuttosuunnitelmat. (Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto 2004.)

7 Tulokset

Kyselyyn vastasi yhteensä 9 suomalaista ja 12 ulkomaalaistaustaista kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempaa. Valtaosa (62 %) tutkimukseen osallistuneista vanhemmista kertoi kuuluvansa kahden kulttuurin lapsiperheeseen, joista toinen on suomalainen, ja joilla on maahanmuuttajapuoliso, eli suomalaisulkomaalaisia lapsiperheitä. Hieman alle kaksi viidesosaa (38 %) tutkimukseen osallistuneista vanhemmista kertoi kuuluvansa kahden kulttuurin lapsiperheeseen, joista toinen ei ole suomalainen, eli kahden kulttuurin lapsiperheitä, joista molemmat vanhemmat ovat taustaltaan ulkomaalaiset, mutta eri maasta kotoisin olevat ja erikieliset. Ulkomaalaistaustaisten vastaajajoukko oli hyvin heterogeeninen ryhmä, yhteensä 16 eri kansallisuutta (kuvio 1).

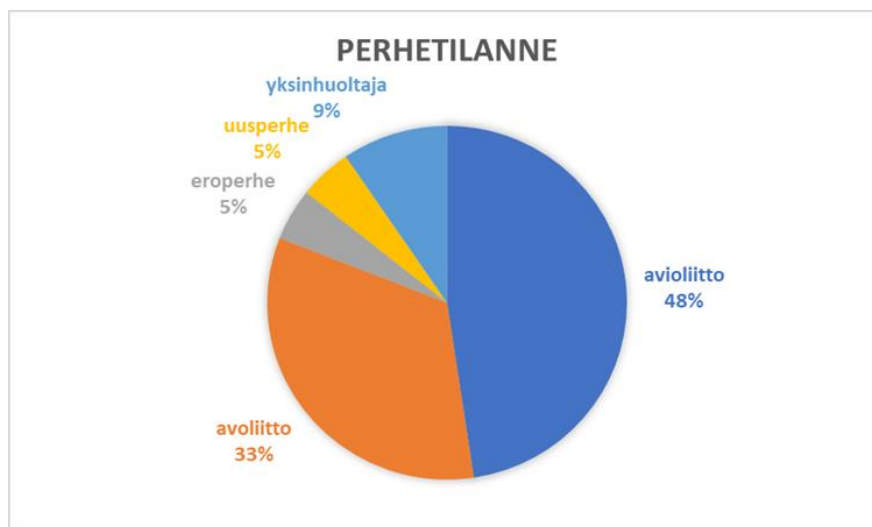

Kuvio 1: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden ulkomaalaistaustaisten vanhempien kansallisuudet

7.1 Vastaajien taustatiedot

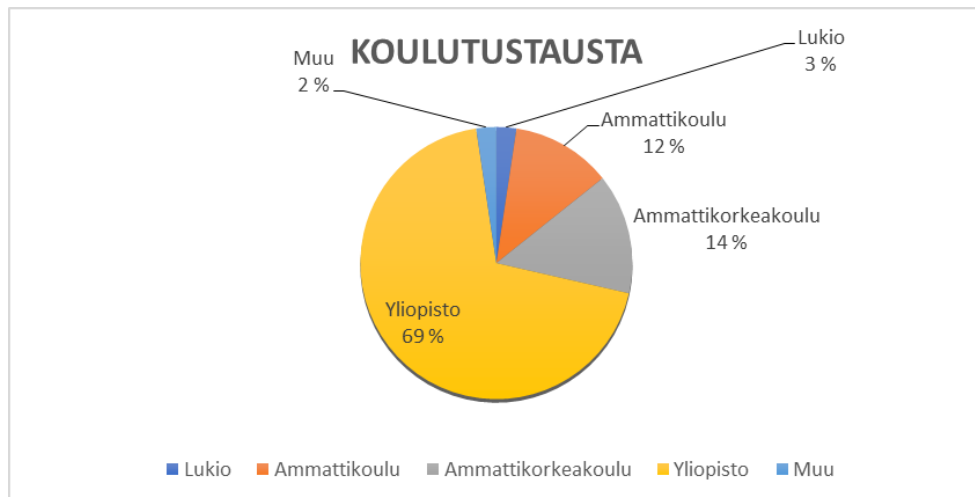
Tutkimukseen osallistuneita kahden kulttuurin lapsiperheitä, jotka pohtivat maastamuuttoa oli yhteensä 21 ja niissä perheissä kasvaa yhteensä 36 lasta. Runsaalla puolella (52 %) tutkimukseen osallistuneista kahden kulttuurin lapsiperheistä oli yksi lapsi. Yli viidesosalla (29 %) vastanneista oli kahden lapsen perhe ja vain harvassa (5 %) perheessä asui enemmän kuin kolme alaikäistä lasta. 14 prosenttia vastanneista oli kolmen lapsen perheitä.

Lähes puolet (48 %) vastanneista olivat avioliitossa ja yli neljännes (33 %) olivat avoliitossa. 9 prosenttia osallistujista kertoivat olevansa yksinhuoltajaperheitä. Sekä eroperheitä että uusperheitä oli tasavertaisesti 5 prosenttia vastanneista (kuvio 2).

Kuvio 2: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden perhetilanne

Kyselyaineiston perusteella melkein kaikki (98 %) tutkimukseen osallistuneet vanhemmat, suomalaisvanhemmat mukaan lukien, olivat suorittaneet vähintään keskiasteen koulutusta vastaavat opinnot. Kokonaisuudessaan vastaajien koulutustaso oli varsin korkea, sillä valtaosalla (83 %) oli korkeakoulu- tai yliopistotutkinto (kuvio 3).

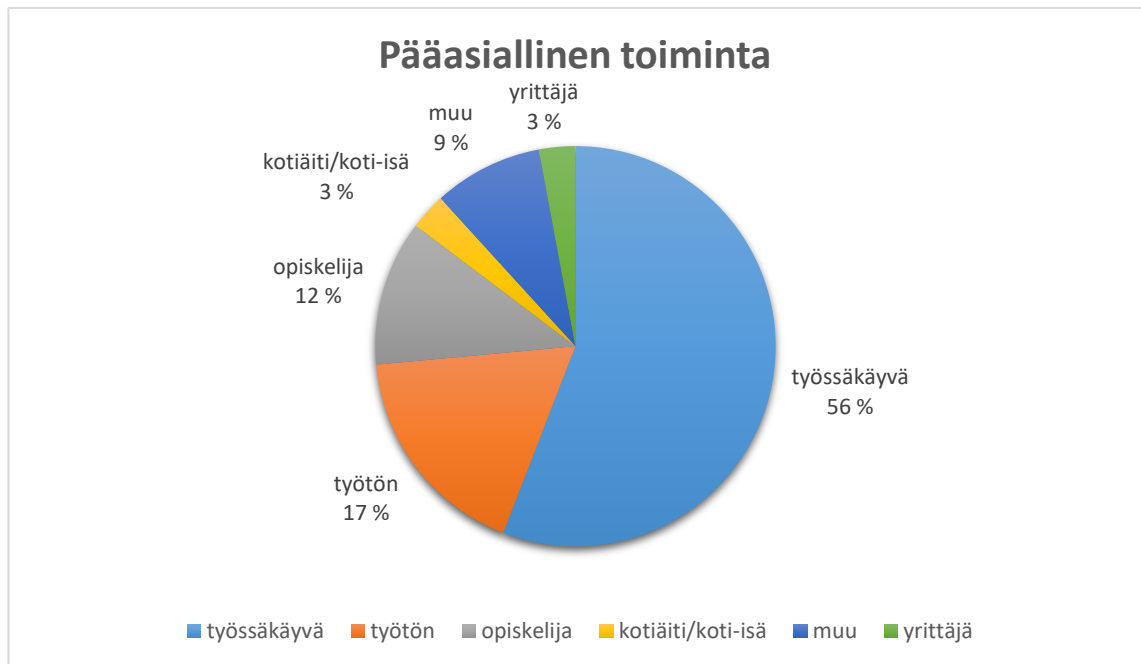

Kuvio 3: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin vanhempien koulutustaustat

Kyselyyn vastanneista vanhemmista pieni joukko (7 %) oli 26-30-vuotiaita. Kaksi kolmasosaa (67 %) vastanneista oli yli kolmekymppisiä (31-40-vuotiaat) ja hieman yli neljännes (26 %) oli yli nelikymppisiä. Vastaajien lapsista nuorin oli vastasyntynyt ja vanhin oli 16-vuotias. Vauvoja (0-1v) oli yhteensä 24 prosenttia. Hieman alle puolet (44 %) olivat leikki-ikäisiä (3-6 v) ja kouluikäisiä (7-16v) lapsia oli yhteensä 26 prosenttia.

7.2 Kiinnittyminen yhteiskuntaan

Kyselyn aineiston perusteella valtaosa (59 %) vastanneista olivat työllistyneet Suomessa hyvin. 17 prosenttia kyselyyn vastanneista vanhemmista kertoi olevansa työttömiä ja 12 prosenttia tutkimukseen osallistujista olivat opiskelijoita, ja kotiäitejä tai koti-isiä oli yhteensä 5 prosenttia vastanneista. 9 prosenttia vastanneista kertoi pääasialliseksi toiminnakseen muun kuin kaikki edellä mainitut toiminnot (kuvio 4).

Kuvio 4: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien asema työmarkkinoilla

Huolimatta korkeasta työllisyysasteesta, osa vanhemmista ei kokenut olevansa sopeutunut suomalaiseen yhteiskuntaan.

“In reality we haven’t still really integrated. It’s difficult, but we keep being open to the society and hope it will be the same towards us.”

“Mostly related to Finnish language. It has not been easy for me to learn & integrate into Finland without good Finnish language skills. Sometimes I feel quite isolated, even though I have a good job and many friends. I do not feel Finnish at all or accepted as a Finn.”

Kahden kulttuurin lapsiperheen vanhemmat olivat kokeneet vaikeaksi keskustella sosiaalisissa tilanteissa kantasuomalaisten kanssa ja löytää suomalaisystäviä. He usein kokevat yksinäisyyttä, koti-ikävää ja ulkopuolisuutta.

”Suomalaiset eivät ole niin sosiaalisia kuin espanjalaiset. Vaikeampi lähestyä ja tutustua.”

”Tunemme välillä ulkopuoliseksi, ns. ruuhka-ajat suomessa tuntuu olevan haasteellisempi, työn löytäminen ei ole helppoa puolisolle”

“Lack of a social circle, no family here. Difficult to integrate, it's as if they don't want you here, but won't tell you, since you have human rights here... But seclude you instead”

“Lack of friends due to language barrier and Finnish society reservations”

“Finns have a very strong national self, so anything outside that understanding is considered weird, however accepted, as far it doesn't affect others. It's feels lonely here often and people tend to be distant. I feel at the daycare Finnish mothers/families just ignore us”

“I have no professional network here and most my friends are also international and mobile.”

Osa vanhemmista koki olevansa iloisia suomalaisten niin sanotusta ”hiljaisesta” kulttuurista.

“People talk less and there is lot of silence. Personally, I like it like that. I dont have to talk/blabber and can have a nice decent quiet time in company of a Finn.”

Pahimmissa tilanteissa he olivat kohdanneet rasismia. Rasismi tarkoittaa, että jotain ihmistä kohdellaan muita alempiarvoisena, hänen etnisen taustansa, ihonvärinsä, kansalaisuutensa, kulttuurinsa, äidinkiellensä tai uskontonsa takia. Rasismin kokeminen on vakava tilanne. Sillä on vaikutus ihmisen psyykkiseen terveyteen ja hyvinvointiin. Rasismin kohteeksi joutuminen voi vaikeuttaa ihmisellä positiivisen minäkuvan rakentamista, aiheuttaa psyykkisiä oireita ja vähentää turvallisuuden tunnetta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2020.)

“Intercultural is far more acceptable than interracial, I find. I experience more negativity or anti-immigrant comments as a black person than what it seems my peers do. My biracial and Finnish-born daughter is frequently referred to as being foreign by teachers in her public daycare, a reason we switched to private.”

“Most Finns are fine with intercultural families who are "white" (eg. family members who look the same or similar to Finns). As an Australian, I have always been treated as a "Class A" immigrant. However, many Finns are not comfortable with people who look or act differently to them. Many immigrants suffer from racial abuse or discrimination if they do not look "Finnish".”

“Pääsääntöisesti hyvin, mutta tummaihoisen puolisoni on kokenut Suomessa paljon rasismia, mikä vaikuttaa paljon hänen henkiseen hyvinvointiinsa. Tämä pelottaa myös lapsen puolesta ja kuormittaa toki koko perhettä.”

”Kukaan meistä ei ole ”kantasuomalaisen” näköinen, joten olemme kohdanneet rasismia samalla tavalla kuin ennen lapsen syntymää.”

”Monet ovat ystävällisiä, mutta mieheni on kohdannut työpaikkakiusaamista ja vastustusta vain etnisyytensä ja erilaisuutensa ansiosta. Hänen korkea koulutuksensa (PhD) koetaan myös uhkana työkuvioidessa, koska hän on koulutetumpi kuin useimmat kollegat.”

Kyselyssä kysyttiin, miten perhe on sopeutunut suomaiseen yhteiskuntaan, ja osa oli jo sopeutunut sekä osa ei ollut. Jollekulle oli juuri suomen kielen taito esteenä täysin sopeutumiseen asuinmaan yhteiskuntaan.

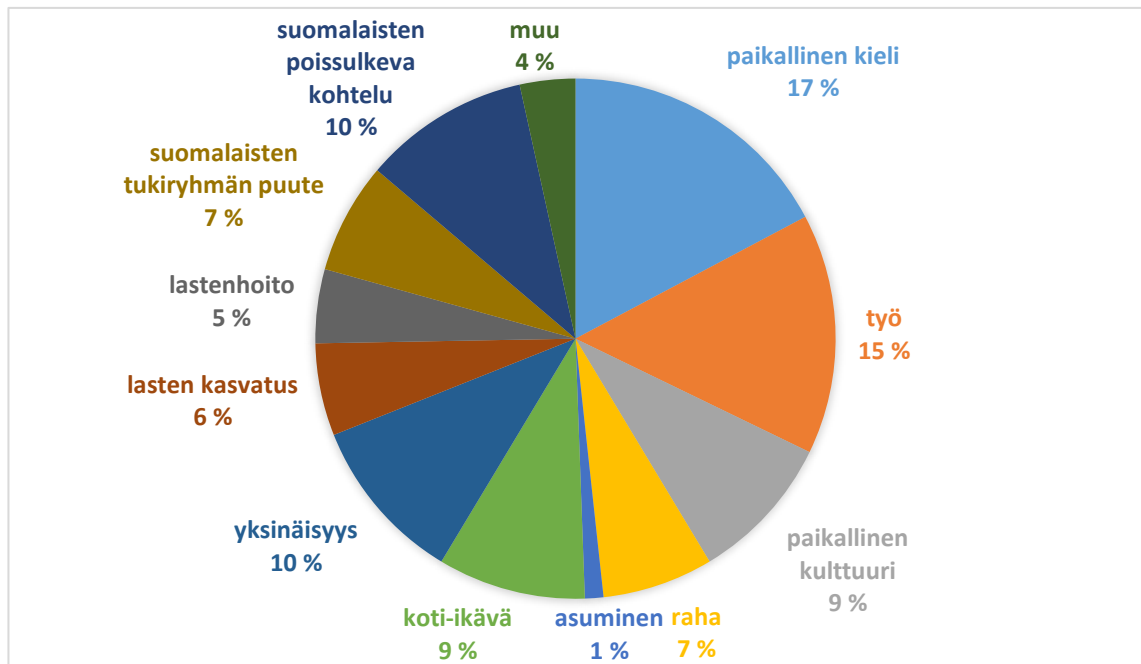
“Me and my daughter who is in an German school still dont speak much Finnish”

”Aluksi miehelle vaikeaa, nyt jo tottunut.”

”Lapset kokevat olevansa täysin suomalaisia”

”Hyvin, minä ja lapseni olemme syntyneet täällä ja puolisoni on asunut Euroopassa yli puolet elämästään, joten sopeutumista on vaatinut ehkä eniten kylmyys ja pimeys talvella.”

Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien mielestä eniten ongelmallisinta sopeutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan olivat paikallisen kielen vähäinen tai puutteellinen taito, työhön liittyvät syyt, yksinäisyyden tunne ja suomalaisten poissulkeva kohtelu. Merkittävät sopeutumista estävät syyt olivat heidän mielestään vielä koti-ikävä ja paikallinen kulttuuri. Yksi vanhempi mainitsi ongelmaksi myös asumisen (kuvio 5).

Kuvio 5: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin vanhempien sopeutumisongelmat

Sopeutumisongelmia ei esiinny vain ulkomaalaistaustaisilla vanhemmilla. Aikaisemmin ulkomailla asuneet suomalaisvanhemmat kokivat myös vaikeuksia kiinnittyä suomalaisyhteiskuntaan. Asuessaan ulkomailla, toisenlaisella ympäristöllä ja kulttuurilla on vahva vaikutus siihen, miten ihminen hahmottaa ja ymmärtää maailmaa, käyttäytyy ja toimii eri tilanteissa. Osalle se oli aiheuttanut jopa identiteettikriisin.

”Olen asunut koko nuoruus- ja aikuisikäni ulkomailla, lähinnä arabimaissa. Minun oli todella vaikea sopeutua tänne takaisin, koska minun oletetaan olevan suomalainen nimeni ja etnisyyteni vuoksi. Tavoittanut ja ajatuksiltani olen kuitenkin arabi ja se aiheuttaa hämmennystä ja ristiriitaa. Usein kuulen lakkaa esittämästä arabia. Ja taas Arabiemiraateissa vieraillessa älä yritä olla niin eurooppalainen, kun et kuitenkaan ole. Tämä on minulle suuri henkilökohtainen kriisi ja kipuilen asian kanssa paljon. En tunne kuuluvani minnekään.”

Lopuksi kysyttiin vanhemmilta, minkälaiset tekijät helpottavat perheensä sopeutumista Suomeen. Suomen kielen taidon vahvistamisen ja työn saannin lisäksi perheet kaipaavat vertais-tukea ja yhdessäolon aikaa muiden kahden kulttuurin perheiden kanssa.

”Jos asuisin alueella, jossa on enemmän arabiperheitä. Asumme täysin valkoisella, kalliilla alueella ja täällä ei asu juuri ketään kaltaisiamme.”

“More meetings directed to international families where also Finnish natives attend, in order to open the bubbles that each party is living in.”

7.3 Tuki vanhemmuuteen

Kyselylomakkeessa kysyttiin avoimella kysymyksellä, minkälaista tukea vanhemmat ovat saaneet lasten kasvatukseen ja hoitoon perheen lähipiiriltä sekä viranomaistahoilta eli kunnan tarjoamia julkisia palveluita. Kyselyaineiston mukaan vanhemmat tarvitsivat lisää tukea lasten hoitoon erityisesti sukulaisilta. 29 prosenttia vanhemmista vastasi, etteivät ole saaneet minkäänlaista apua lasten hoitoon lähipiiriltä tai he kokivat sen vähäiseksi.

”Ystäviltä jonkun verran, perhejäseniltä hyvin harvoin”

”Toivoisin, että joku läheinen tarjoutuisi auttamaan ihan vaan tarjotakseen minulle/meille vanhemmille omaa ja yhteistä aikaa.”

”En koe yhteiskunnan olevan velvollinen enempää Omalta suomalaiselta perheeltä olisin toivonut enemmän tukea ja että esim. hoitoapua olisi tarjottu oma-aloitteisesti. Lapseni on ollut vain kaksi kertaa pois luotani niin, että olen itse käynyt ystävien kanssa ulkona.”

Läheisten tuen tarvetta lisää myös se, että usein kahden kulttuurin perheen toisen puolison lähisuku asuu ulkomailla ja asuinmaassa olevilta appivanhemmilta odotetaan sen vuoksi enemmän apua lasten hoitoon.

”Tukiverkomme on ns. puolikas. Puolison perhe ja läheisimmät ystävät asuvat muualla. Oma perheeni on lähellä, mutta kiireistä enkä osaa oikein vaivata ja kehtaa pyytää apua ellei sitä erikseen tarjota. Pian 4-vuotias lapsemme on ollut läheisten hoidettavana ihan muutamia kertoja, kerran yötä isovanhempien luona. Tiedän kuitenkin, että tarvittaessa apua löytyy ja se on henkisesti tärkeää.”

“None from neighbours and colleagues. Neither from family, as both of our families live outside Finland. Friends help only if visiting each other, as the kids are still small. Other than that, not much help at all.”

“We do not have close family or friends who live close by. When we needed childcare, it was provided through the local daycare centre or we hired a babysitter.”

“My partner parents can visit sometimes to spend time with their granddaughter but not often. Neighbors kids play with our kid as attending the same kindergarten.”

Lastenhoitoon liittyy myös kulttuurieroja. Lapsuudessa omaksuttua kulttuuria jokainen kantaa mukanaan ja se on osa omaa kulttuurista identiteettiä. Tavallisesti ihminen huomaa erilaisuutta vasta muuttaessaan toiseen maahan, kun eri kulttuurit kohtaavat. (Oksi-Walter 2014, 122 - 125.)

”Olen tukeutunut perheeseeni hyvin vähän, sillä suomalaiseen kulttuuriin ei kuulu toisten lasten hoitaminen. Asuessani Arabiemiraateissa, lapsen isoäiti hoiti häntä klo 6.30-14.30 minun ollessa töissä. Tämä oli normi ja oletus, jota ei edes kyseenalaisteta. Isovanhemmat hoitavat aina lapsenlapsiaan.”

Osa vanhemmista odotti enemmän tukea lastenhoitoon naapureilta. Yhteisöllisillä yhteisöillä on yleensä tapoja luoda perhemäisiä siteitä henkilöihin, jotka eivät ole biologisia sukulaisia, mutta jotka ovat sosiaalisesti integroituneita ryhmään. (Hofstede, Hofstede & Minkov 2005). Yhteisölliselle kulttuurille on ominaista, että kotona lasten kanssa olevat äidit hoitavat lapsia yhdessä. He ovat tottuneet käymään usein toinen toistensa luona juttelemassa ja syömässä. (Roos 2009, 148.)

“No support from Neighbourbs much, its difficult we hardly come to know our neighbours. Only very few neighbours we know. Lot of support from family and friends.”

”En kaipaa tukea miltään virallisilta tahoilta, mutta kaipaisin yhteisöä, spontaania auttamista naapureiden kesken yms normaalia jota Suomessa on vaikea löytää.”

Monella perheellä oli vahva ja toimiva tukiverkko Suomessa. Heidän mukaansa, lähipiirin tuki lastenhoitoon ja kasvatukseen oli riittävä.

“My husbands mother, who lives 45min away by public transit, watches our daughter per-haps once a week (for, on average, 4-7 hours). We hire a babysitter when shes not available.”

”Isovanhemmat Suomessa tulleet hoitamaan tarvittaessa. Naapurit ja ystävät myös hoitaneet, pääasissa kahden kulttuurin perheitä.”

”Vanhempani ja siskoni asuvat Suomessa nykyisin ja ovatkin suurin syy sille että me olemme täällä myös.”

”Äitini on koko perheelle todella läheinen ja hän auttaa todella paljon lapsen kanssa.”

”Yksi isovanhemmista auttanut paljon, vaikka asuu kaukana”

“I get support from my friends”

Kyselyssä kysyttiin myös minkälaista tukea ja neuvoa kahden kulttuurin lapsiperheet ovat saaneet viranomaisilta eli julkiselta sektorilta, kuten päiväkotia, perheneuvola, terveyskeskus, sosiaalipalvelut ja lapsiperhepalvelut. Kyselyaineiston mukaan, 29 prosenttia ei ollut saanut tukea tai neuvontaa julkiselta sektorilta ollenkaan tai vain vähän.

“Very little. Neuvola didn't tell me about family support services until things got bad. Education services were great and helped a lot with my son's special needs. Healthcare professionals were good on medical side but not at helping me with paperwork in Finnish or getting support.”

Moni vanhempi piti syynä ammattilaisten vähäistä englannin kielen taitoa tai tahtoa puhua asiakkaalle englanniksi. Lisäksi vanhemmat kokivat englanninkielisen tiedon puutteelliseksi.

“Medical care for me has been good - except when giving birth: I had a nurse who either couldn't or refused to speak English to me, and thus didn't provide any information, answer any of my questions or send someone who could help. She just kept saying how I should speak Finnish. Kela I haven't had much interaction with, but they seemed rather overworked and tired - rather unenthusiastic about helping anyone, foreigner or locals. The people who helped me when getting visas or being registered were perfectly professional and kind.”

“Not much, very basic things said in Neuvola regarding parenting, as we don't speak Finnish well. Mostly we rely on our own and family/friends information and support.”

“Teachers and daycare caregivers could be more open to communication than being passive aggressive towards me or my kid.”

“Nothing beyond medical advice - but that's largely because I normally take my daughter to the neuvola, and our Neuvola isn't particularly chatty in English. I heard about most other services through Facebook groups.”

“Local daycare and schooling has been well organised, however, almost all the information is in Finnish so it would be much harder if one parent was not Finnish.”

Suomea tai ruotsia sujuvasti puhuvat vanhemmat olivat tyytyväisiä julkisiin palveluihin. Erityisesti päiväkodista, neuvolasta ja terveystalousta. Suomenkielisen kyselyn vastaajien joukko oli tyytyväisempi verrattuna englanninkielisen kyselyn vastaajiin. Tästä voi olettaa, että julkisten palveluiden laatu riippuu asiakkaan suomen tai ruotsin kielitaidosta. Suomenkielisen ja englanninkielisen julkisen tiedon ja palvelun ei koeta olevan tasavertaisia keskenään.

“Everything has been nice and polite and helpful. I speak Swedish like a Finn and I find everybody very friendly this way.”

“As mentioned above, most service-providers and Finnish authorities can provide services in English where necessary, but finding information in English is more challenging. Sometimes there are English introductions on websites, but it is usually very brief and not very detailed. English information is usually not kept up-to-date.”

“Tends to be more effective if the native parent interacts with the authorities.”

”Se että minä olen suomalainen ja erilaiset käytännöt ja kieli ovat minulle tutut. Asioiden hoitaminen on siksi helpompaa. Lisäksi minun puolen tukiverkko on täällä.”

Kyselyssä kysyttiin avokysymyksenä muun muassa, minkälaista tukea lasten hoitoon sekä kasvatukseen kahden kulttuurin lapsiperheet kaipaavat. Erilaista tukea, tietoa ja neuvontaa toivottiin lasten kasvatukseen, toisen äidinkielen ja kulttuurin tukemiseen. Lisäksi kaivattiin tulkkipalvelua, ohjasta Suomen systeemin ymmärtämiseen ja laadukkaampaa sekä riittävän usein uudistettua englanninkielistä tietoa. Moni koki tarvitsevansa eron liittyvää tietoa ja tukea.

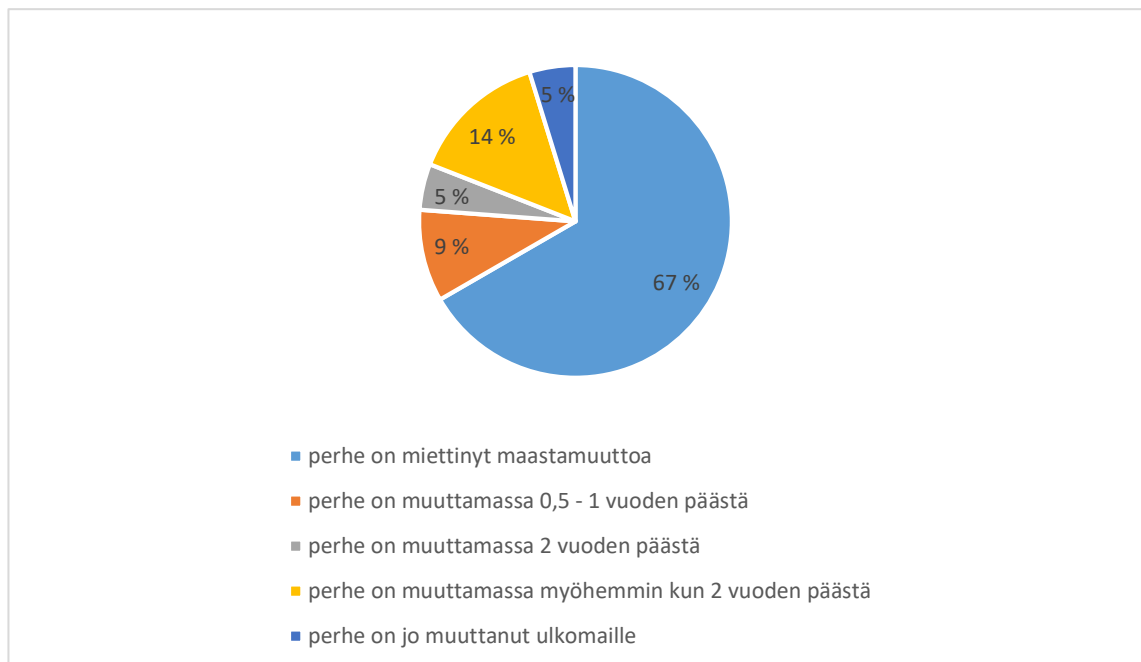
“Advice from a child psychologist about how to protect the children from adverse experiences due to the split up of the parents”

“Honestly, I m contemplating a divorce... and I d like to hear how custody & residency would be decided, if that option were taken. (I d far prefer to leave Finland, if we got divorced - but wouldn t want to leave our daughter.)”

7.4 Maastamuuton harkintaan johtavat tekijät

Kyselyn aineiston perusteella yli puolet (67 %) vastanneista oli miettinyt maastamuuttoa lasten kanssa. 14 prosenttia vastanneista vanhemmista suunnittelivat muuttavansa Suomesta

pois myöhemmin kuin kahden vuoden päästä ja 9 prosenttia vastanneista kahden kulttuurin lapsiperheistä, harkitsivat muuttoa Suomesta noin puolen vuoden tai vuoden päästä. 5 prosenttia vastanneista suunnittelivat muuttoa Suomesta pois noin kahden vuoden kuluttua. Yksi tutkimukseen osallistunut perhe on jo muuttanut Suomesta pois (kuvio 6).

Kuvio 6: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien ulkomaille muuttosuunnitelmat

Työllisyysongelmat olivat vahvana syynä siihen että, miksi kahden kulttuurin lapsiperheet harkitsivat maastamuuttoa. Riippumatta siitä, että suurin osa vanhemmista kävivät töissä, heillä oli silti ongelmia. Englanninkielinen kyselylomake sisälsi myös kysymyksen ulkomaalaisen vanhemman mahdollisuuksista työskennellä Suomessa koulutuksensa vastaavassa ammatissa. Vain kaksi vastaajista oli onnistunut löytämään ammattiinsa ja koulutukseensa vastaavaa työtä Suomessa. Suurin osa ei ole päässyt töihin omalla alallaan. Samaan aikaan, kun Suomen työpaikat eivät hyväksy heitä, he tietävät, että ulkomailla olisi töitä tarjolla.

“No, but Im professionally in demand in the States - a primary reason Im looking to return there.”

“I have a good job, but not at the level of my previous career in Australia.”

“It has been difficult for me to get a job at the same level as I had previously. It can also be very isolating to live in Finland without good Finnish language skills.”

“Openness of companies and institutions to people who cannot speak Finnish. We from developing world get trained in many aspects from technical knowhow to client relationship management and getting deals done. Finland could use those skills that we already have instead of rejecting us from opportunities because of the lack of language skills. For any economy to thrive, the economy has to aim on global activities and expansion. International interest in a country should not only be used but be leveraged for making Finland a giant in technology and innovation. South Korea and Singapore are smaller than Finland but they have such a huge impact as they do not block talent based on language.”

Osa vastaajista koki asumisen Suomessa ainoaksi mahdollisuudeksi osallistua lapsensa elämään. Riippumatta siitä, halusivatko he asua täällä tai ei, heidän on vanhempana pakko asua Suomessa.

“I moved her for love. And brought my daughter from a previous marriage. We formed a new blended family. I have a son who has Finnish and Austrian citizenships. Now I am in the situation that my husband left me. But I can not move back to my home country together with my son without my husband's permission. He won't consent. So I am marooned here. Now I found out that it happens to many people here. How can I be a hostage of my own child? Of course I won't leave without him. How can his right to see his father be so much more validated than my own right to define my own life? I think there should be some NGO or organisation that informs migrants beforehand they come here and expose themselves to this system.”

Yhden vanhemman lapsi oli kaapattu Suomeen. Kahden kulttuurin lapsiperheiden avioeron jälkeen on tärkeää, että lasten oikeus jäädä tuttuun kasvuympäristöön toteutuu. Lisäksi lapsella on oikeus tavata säännöllisesti myös toista vanhempaa sekä tutustua hänen kulttuuriinsa ja kotimaahansa. (Viertola-Cavallari 2009a, 190 - 193.)

“My child was criminally abducted to Finland by her father so no choice has been involved, justice authorities refuse to abide by international law to return child home. They ensure it's impossible for us to leave Finland to see my other children and family and friends. We lost everything and everybody.”

Enemmistö vastaajista koki maastamuuton syyksi työhön liittyvät ongelmat. Moni kertoi perheen maastamuuton syyksi epäsosiaalisen yhteiskunnan ja rasismien. Myös sopeutumisvaikeudet, kulttuurilliset syyt sekä ulkomaalaispuolison sukulaisten ikävä sai perheet harkitsemaan maastamuuttoa.

7.5 Mahdollinen maastamuutto kahden kulttuurin lapsiperheiden lasten kannalta

Viimeinen maastamuuttoon liittyvä kysymys, miten mahdollinen muutto näyttäytyi lasten kannalta? Vanhempien näkökulmasta perheen mahdollinen maastamuutto tarjosi paremmat mahdollisuudet työllistyä sekä uramahdollisuudet koettiin paremmaksi kuin asuessaan Suomessa. Perheillä, jotka aikoivat muuttaa ulkomaalaispuolison kotimaahan, oli mahdollisuus olla lähellä ulkomaalaispuolison perheen ja suvun kanssa. Vanhemmat kertoivat mahdollisen maastamuuton haasteina olevan kallis päiväkotit, vähemmän aikaa lasten kanssa, pieni huoli turvallisuudesta ja taloudesta.

Lapsille maastamuutto mahdollistaa paremman kielitaidon kehittymisen, uusia mahdollisuuksia, kansainvälistymisen ja tilaisuuden olla lähellä ulkomaalaispuolison perhettä. Lasten kannalta maastamuuton haittavaikutukset olivat mahdolliset sopeutumisongelmat, Suomeen jääneiden sukulaisten ikävä, haasteellisempi koulutusjärjestelmä ja epäturvallinen elämä (taulukko 2).

MAHDOLLINEN MAASTAMUUTTO	MAHDOLLISUUDET	UHAT
LAPSET	kielitaidon kehittyminen, uudet mahdollisuudet, kansainvälistyminen, ulkomaalaispuolison perhe lähellä.	sopeutumisvaikeudet, uudet haasteet, erilainen ja haasteellisempi koulutusjärjestelmä, Suomeen jääneiden sukulaisten ikävä.
VANHEMMAT	paremmat uramahdollisuudet ja taloudellinen tilanne	kallis päiväkotit, vähemmän aikaa lasten kanssa, pieni huoli turvallisuudesta ja taloudesta

Taulukko 2: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien kokemukset, maastamuuton mahdollisuudet ja uhat lasten ja vanhempien näkökulmasta

Vanhempien näkökulmasta, kun perhe jää Suomeen, lapsilla sekä vanhemmilla on turvallinen, rauhallinen, tasapuolinen ja normaali elämä puhtaassa ympäristössä. Hyvä koulutusjärjestelmä ja perheen tukijärjestelmät sekä luotettava hallitus. Osa vastaajista kertoi olevansa

huolissaan lasten sekä ulkomaalaispuolison rasisen kiusaamisen uhasta. Mutta silti perhe on niin sanotusti ”puolikas”, koska toisen vanhemman perhe asuu muualla. Vanhempien näkökulmasta, kun perhe päättää jäädä Suomeen, vanhemmilla tulee olemaan monta ongelmaa: taloudellinen huoli, työhön liittyvä epävarmuus, yksinäisyys, ulkopuolisuus, tylsyys, vaikeus ylläpitää uskontoa ja myös rasismien uhka (taulukko 3).

PERHE JÄÄ SUOMEEN	MAHDOLLISUUDET	UHAT
LAPSET	turvallisuus, rauhallisuus, puhdas ympäristö, hyvä koulutusjärjestelmä,	ulkomaalaisvanhemman perheen ikävä, rasismi
VANHEMMAT	tasapuolinen elämä, turvallisuus, rauhallisuus, puhdas ympäristö, hyvä koulutusjärjestelmä, hyvät perheen tukijärjestelmät, luotettava hallitus, normaali elämä.	yksinäisyys, ulkopuolisuus, tylsyys, ulkomaalaispuolison työttömyys, stressi, suomalaispuolisella suurempi taakka, köyhyyden pelko, työhön liittyvä epävarmuus, vaikea edistää ja ylläpitää uskontoa, ahdistava poliittinen ilmapiiri, rasismi

Taulukko 3: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien kokemus, Suomessa asumisen mahdollisuudet ja uhat lasten ja vanhempien näkökulmasta

Osa vastanneista vanhemmista ajattelee, että perheen maastamuutto sekä asuminen Suomessa, on perheelle kompromissiratkaisu. Perheen muuttaessa ulkomaalaispuolison ja suomalaispuolison roolit vaihtuvat. Ulkomaalaispuoliso löytää helpommin töitä ja saa mahdollisuuden tavata perheensä. Suomalaispuolison sekä lapsen tulee sopeutua uuden ympäristön yhteiskuntaan, oppia kieltä, löytää ystäviä ja yhteys Suomessa asuvan perheen kanssa kärsii.

”Kohtuullisen hyväksi, mutta kompromissiratkaisuksi. Puolisoni ei tule olemaan täysin onnellinen täällä, mutta kokee että hänelle tämä on helpompi tilanne kuin minulle olisi nyt muuttaa ummikkona Ranskaan, hän on jo tottunut ja meidän takiamme täällä sinnittelee.”

Eroperheissä tilanne oli monimutkaisempi sekä haasteellisempi. Eronneiden vanhempien tulee löytää kompromissi ja samalla ottaa lapsensa hyvinvointi ensisijaiseksi. Osa vanhemmista tarvitsi ehdottomasti neuvoa ja tukea lapsensa huoltokiistan ratkaisemiseksi.

“my child will most likely be abused in state care after i am forced to leave without her in order to survive. Courts will not recognise her need to be with me and will only consider her psychopathic fathers desire to control us.”

8 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyö on alusta asti toteutettu hyvän tieteellisen käytännön sääntöjen mukaisesti. Tutkimuksen tekijänä olin rehellinen, tarkka ja huolellinen omassa tutkimustyössäni. (Mäkelä 2005; TENK 2019.) Koko opinnäytetyön prosessin aikana huolehdin siitä, että minulla on puolueeton rooli (Mäkelä 2005).

Tutkimusluvan hain opinnäytetyöni suunnitteluvaiheessa. Huolehdin siitä, että tutkimuslupa on olemassa ennen aineiston hankintaa.

Käsittelin tutkimusta varten kerätyn aineiston luottamuksellisesti. Tutkijana otin vastuun siitä, että tutkimusaineisto säilytetään turvallisesti, niin ettei kenelläkään muulla ollut pääsyä aineistoon. Huolehdin myös siitä, että aineiston jatkokäyttö olisi mahdollista. Tutkimusta varten kerättyä aineistoa säilytin Laurean-ammattikorkeakoulun H-aseamalla käyttäjätunnusten ja salasanojen takana. (TENK 2019.) Tutkimuksen avoimuuden ja läpinäkyvyyden vuoksi raportissa kaikki valinnat ja päätökset on perusteltu ja selitetty.

Lisäksi huolehdin siitä, ettei tutkimuksessa osallistujien oikeuksia vahingoiteta (Mäkelä 2005). Tutkimukseen osallistujien oikeuksiin kuuluu saada tietoa tutkimuksen tarkoituksesta ennen osallistumista. Kyselylomakkeen johdannossa oli kerrottu opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, yhteistyökumppanit sekä siitä että kyselyn vastauksia käsitellään luottamuksellisesti ja anonyymisti. Kyselylomakkeen lopussa oli jokaisella tutkimukseen osallistujalla mahdollisuus jättää yhteydenottopyyntö tarvittaessa. Yhteydenottopyyntö antaa osallistujalle mahdollisuuden kysyä lisää tietoa tutkimuksesta ja osallistumiseen liittyvistä asioista henkilökohtaisesti. Tutkittavien yksityisyyden suojan varmistin sillä, että tutkimukseen osallistuvia henkilöitä ei voi tunnistaa tutkimusjulkaisussa (TENK 2019). Vastaajien lainausten yhteydessä ei ole kerrottu kansalaisuutta, ikää, lasten määrää, äidinkieltä, eikä perhetilannetta osallistujien anonyymiyden takaamisen vuoksi.

Eettisestä näkökulmasta koen tutkimuksen rikkautena vastaajien heterogeenisyyden, ja sen että tutkimukseen osallistui myös muut kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmat, eikä vain suomalaiskomaalaiset vanhemmat. Aikaisemmat kotimaiset tutkimukset ovat keskittyneet nimenomaan suomalaiskomaalaisiin liittoihin (Lainiala & Säävälä 2012; Heikkilä, Oksiwalter & Säävälä 2014).

Eettisyys ja luotettavuus käyvät käsi kädessä. On mahdotonta tuottaa luotettavaa tutkimusta ilman, että tutkija käyttäytyy eettisesti. Toisaalta eettisesti hyvä tutkimus ei yksin takaa tutkimuksen luotettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 158 - 159.)

Kun aineistonkeruumenetelmänä olisi ollut teemahaastattelu, olisi tutkimuksessa osallistujien määrä ollut huomattavasti pienempi käytössä olevien resurssien takia. Käyttämällä aineistonkeruumenetelmänä sähköistä kyselylomaketta oli riski, että avoimiin kysymyksiin vastataan niukasti sekä se, että osallistujat eivät ymmärrä kysymyksiä samalla tavalla kuin tutkija. Tutkimusta varten kerätystä aineistosta kävi ilmi, että vastaajat olivat motivoituneita osallistumaan tutkimukseen. Kyselyyn vastattiin varsin innokkaasti ja jokainen osallistujista vastasi kaikkiin kysymyksiin.

Käyttämällä aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia sekä keräämällä tietoa eri lähteistä, lisäsin tutkimukselleni luotettavuutta. Monilähteisyys onkin yksi tapa varmistaa tutkimuksen luotettavuutta. Monilähteisyyden avulla löydän omalle tulkinolleni ja päätöksilleni tukea muista tutkimuksista ja kirjallisuudesta. (Kananen 2014, 150 - 154.)

Hyvän ja luotettavan tutkimuksen lähtökohta on, että tutkijalla on kriittinen asenne sekä kompetenssi. Kriittinen asenne tarkoittaa, että tutkijalla on tavoite käytössä olevan tiedon avulla tuottaa tuoretta ja tarkempaa tutkimustietoa. (Mäkinen 2005, 188.) Tärkeintä on tutkijan työskentelyn suunta tuottaa uutta ja luotettavaa tietoa. (Kananen 2014, 150 - 154.)

Riittävä ja tarkka dokumentointi, oikeiden käsitteiden käyttö sekä määrittely ja kaikkien valintojen ja ratkaisujen perustelu ovat oleelliset tekijät luoda opinnäytetyö luotettavaksi tutkimukseksi. (Kananen 2014, 150 - 154.) Päätösten ja valintojen lisäksi Mäkinen (2005, 137) korostaa, että myös tutkimusta varten käytetty aineiston valinta sekä luotettavuus tulee raportissa perustella. Tutkimusaineiston valikoimassa tulee ottaa huomioon tutkimuksen ongelma sekä tutkimushypoteesi.

Luotettavuuden periaate on se, että tutkimustulokset ovat uskottavia ja rehellisiä. (Kananen 2014, 150 - 154). Tutkimustulokset antavat kuvauksen siitä, miksi osa Suomessa asuvista kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmista harkitsee maastamuuttoa, eikä yleisiä päätelmiä kootun aineiston pohjalta ollut mahdollista tehdä. Tutkimukseen osallistuneet kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmat ovat pieni joukko (21 osallistujaa) verrattuna kaikkiin Suomessa asuviin kahden kulttuurin lapsiperheisiin, eikä voi olettaa, että kaikki ajattelevat muuttavansa Suomesta lopullisesti pois. Tietoa siitä, kuinka paljon Suomessa asuvista kahden kulttuurin lapsiperheistä harkitsee maastamuuttoa, ei ole tutkittu aikaisemmin Suomessa. Kuitenkin tutkimustulokset ovat hyödyllisiä ja tarkoituksenmukaisia tutkimuksen tavoitteiden kannalta. Tutkimustulokset auttavat hahmottamaan, millaisia ongelmankohtia maastamuuttoa harkitsevilla kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmilla esiintyy ja miten voidaan auttaa näitä perheitä ylittämään ongelmia.

9 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli auttaa järjestöjä Kaapatut Lapset ry ja Familia ry vaikuttamis-työssä sekä ennaltaehkäisevän toiminnan kehitystyössä kohderyhmän kanssa. Tutkielmani tavoitteena oli muun muassa tuoda kahden kulttuurin lapsiperheitä näkyvämmäksi osaksi suomalaista yhteiskuntaa.

Tulosten perusteella Suomessa asuvat kahden kulttuurin lapsiperheet ovat hyvin työllistyneet, mutta ongelmallista on saada ammattia tai koulutusta vastaavaa työtä. Lainialan ja Säävälän (2012, 11) mukaan kahden kulttuurin perheiden tutkimuksen tuloksista tuli myös esiin sama haaste, eli taustaltaan ulkomaalaisen puolison vaikeudet työllistyä omalle alalle. Sjöblom-Im-mala (2012, 107 - 108) on tutkinut maahanmuuttajien kansainvälistä muuttoliikettä. Tutkimuksen mukaan Suomessa on paljon hyvin koulutettuja maahanmuuttajia. Tutkijan mukaan on tärkeää ottaa huomioon heidän sijoittumisensa työmarkkinoille niin, että heidän osaamis-tansa hyödynnetään. Tutkintojen rinnastamisen ja suomen kielen taidon vaatimukset on ko-ettu liian hankaliksi.

Isona ongelmana on monelle suomen kielen taito ja se vaikuttaa oleellisesti koko perheen hy-vinvointiin. Aineistosta kävi ilmi myös, että enemmän tukea tarvitaan lasten hoitoon erityi- sesti lähipiiriltä. Lastenhoidon lisätarpeeseen vaikuttaa myös se, että usein toisen vanhem- man lähisuku asuu ulkomailla. Tästä syystä odotetaan asuinmaalla olevilta suomalaisisovan- hemmilta enemmän tukea lastenhoitoon. Kävi myös ilmi, että vanhemmat odottavat lasten isovanhemmilta enemmän oma-aloitteista lastenhoidonavun tarjoamista. Samanlainen tulos oli myös Lainialan ja Säävälän (2012,115) tutkimuksessa. Tutkijoiden mukaan monet Suomessa asuvat kahden kulttuurin lapsiperheet tarvitsevat lisätukea lastenhoidossa. Lastenhoitoon ja kasvatukseen liittyy myös kulttuurieroja.

Tuloksien perusteella kahden kulttuurin perheiden kiinnittymistä yhteiskuntaan vaikeuttaa ensinnäkin suomen kielen vähäinen tai puutteellinen taito, ulkomaalaispuolison työhön liittyy- vät ongelmat, yksinäisyys, ulkopuolisuuden tunne, suomalaisten poissulkeva kohtelu ja rasis- mikokemukset. Tulos on hyvin samansuuntainen aiempaan (Lainiala & Säävälä 2012, 118 - 120) tutkimukseen nähden. Myös heidän tutkimustuloksistaan nousi esiin haasteena ulkomaai- laispuolison työllistymisvaikeudet, suomalaisyhteiskunnan nyrpeä ja poissulkeva kohtelu, ja paikalliskielen osaamisen riittämättömyys. Tulosten vertailussa on ongelmana se, että aikai- semmassa tutkimuksessa osallistuneista vain puolet (52 %) olivat kahden kulttuurin lapsiper- heitä (Lainiala & Säävälä 2012, 77).

Tuloksista nousi esiin, että myös väliaikaisesti ulkomailla asuneet suomalaisvanhemmat koki- vat sopeutumisongelmia palatessaan takaisin kotimaahan. Osalle se oli aiheuttanut jopa iden-

titeettikriisiä. Suomalaisessa yhteiskunnassa tulee enemmän kiinnittää huomiota paluumuuttajien tukemiseen, sillä heillä on matalampi kynnyks muuttaa takaisin ulkomaille (Mattila 2017).

Tutkimuskysymyksenä oli, mitkä tekijät vaikuttavat siihen, että Suomessa asuva kahden kulttuurin lapsiperhe tai toinen sen vanhemmista harkitsee muuttavansa pois Suomesta? Tutkimustuloksien mukaan tähän kysymykseen ei ole yksiselitteistä vastausta. Kyselyn vastauksien perusteella suurin syy perheen maastamuutolle oli ulkomaalaispuolison työllistymiseen liittyvä syy. Aineistosta kävi ilmi, että enemmistö ulkomaalaistaustaisista vanhemmista kävi töissä mutta ammatti ei usein vastaa hänen koulutustaan. Usein he kokivat ulkopuolisuutta ja yksinäisyyttä.

Tutkimukseen osallistuneet kahden kulttuurin lapsiperheen vanhemmat pitivät Suomea lasten kannalta hyvänä maana. Heidän mielestään Suomessa oli hyvä koulutusjärjestelmä, toimiva tukijärjestelmä perheille ja turvallinen, rauhallinen sekä puhdas ympäristö. Osan mielestä Suomessa lapsi kasvaa liian vapaamieliseksi ja oman uskonnon ylläpito koettiin haasteelliseksi. Isona ongelmana oli ulkomaalaispuolison työllistymishaasteet, sekä monella oli huoli rasmin uhasta. Riippumatta korkeasta työllisyysasteesta, moni ei pystynyt työskentelemään omalla alallaan ja se aiheutti turhautumista. Eräälle ulkomaalaisvanhemmalle Suomessa asuminen oli ainoa vaihtoehto osallistua lapsensa elämään, koska he eivät saa muuttaa lapsen kanssa Suomesta pois ilman lapsen toisen vanhemman lupaa.

10 Pohdinta

Tutkimukseen osallistuneet kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmat olivat hyvin heterogeeninen ryhmä, heidän joukossaan oli yhteensä 16 eri kansallisuutta. Kahden kulttuurin perheisiin kuuluu hyvin erilaisia ihmisiä, jotka olivat eri elämäntilanteissa, siksi hyvin yleistettäviä tuloksia ei ollut helppo tuottaa (Anttoora 2014, 6). Valtava osa kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmista on korkeasti koulutettuja ja tulos on hyvin samanlainen aikaisempiin tutkimustuloksiin verrattuna. Suurimmalla osalla on vähintään keskiasteen koulutus (Lainiala & Säävälä 2012, 45).

Tuloksien perusteella, kahden kulttuurin lapsiperheet kaipaavat vertaistukea muilta Suomessa asuvilta kahden kulttuurin lapsiperheiltä. Kahden kulttuurin asiantuntija Familia järjestää kahden kulttuurin perheille erilaisia vertaistukiryhmiä, kuten Duo Äiti & vauvaryhmät, ryhmät isille, eronneille ja kielikerhot. Muun muassa Familia ry tarjoaa mahdollisuutta aloittaa vapaaehtoisena ohjaajana kahden kulttuurin perheille suunnatun toiminnan omalla paikkakunnalla. (Familia 2020.) Yhteistyökumppanit voivat esimerkiksi luoda erillisen vertaistukiryhmän kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhemmille, sillä tuloksien mukaan tarvetta on.

Tutkijat Lainiala ja Säävälä (2012,20) tuovat esiin, että tietoa kahden kulttuurin vanhemmuudesta ja perhe-elämästä tarvitaan Suomessa lisää. Opinnäytetyö tuotti lisää tietoa kahden kulttuurin lapsiperheistä.

Jatkotutkimusehdotuksena on tutkia kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien eroajatukseen liittyviä tekijöitä, jotta tarvittava tuki ja ohjaus olisi ajoissa tarjolla.

Myös vertaileva tutkimus vertailuryhmän kanssa voi tuottaa uusia höydyllisiä tuloksia. Vertailuryhmänä voisi olla kahden kulttuurin lapsiperheet, jotka eivät ole harkinneet maastamuuttoa ollenkaan.

Tulosten mukaan suurin syy kahden kulttuurin lapsiperheiden maastamuuttoon on ulkomalaispuolison työ ja suomen kielen taito. Se, että ihmiset ovat hyvin työllistyneet ei tarkoita, että he ovat myös kiinnittyneet yhteiskuntaan. Osa kahden kulttuurin lapsiperheiden ulkomaalaisvanhemmista, jotka ovat löytäneet nopeasti työn, ovat jääneet ilman suomen kielen opetusta. Kun ihminen kokee suomen kielen taidon heikoksi tai puutteelliseksi eikä pysty työskentelemään omalla alalla, tuottaa se epävarmuutta ja pelkoa tulevaisuudesta.

Sopeutumisongelmia esiintyi myös paluumuuttajilla. Mattilan (2017) tutkimustulosten mukaan he ovat piilomaahanmuuttajia ja voivat helposti jäädä ilman huomiota. Hänen mukaansa ulkomailla kasvaneet suomalaiset palatessaan takaisin kotimaahan tuntevat itsensä erilaisiksi kuin kantasuomalaiset. Ulkomailla asuneet suomalaiset perustelivat erilaisuuden tuntemisen sillä, että heillä on erilainen maailmankuva ja tapa ajatella, verrattuna kantasuomalaisiin, jotka eivät ole asuneet Suomen ulkopuolella.

Positiivinen kokemus ulkomailla oleskeluajasta voi aiheuttaa halukkuutta palata takaisin. Jos vanhemman mielestä ulkomailla asuminen on muuttanut heidät paremmaksi ihmiseksi avarakatseisemmaksi, suvaitsevammaksi ja ennakkoluulottomaksi, sitä toivotaan myös omalle lapselle. Paluumuuttajat tuntevat usein myös kaukokaipuuta ja ikävää. (Mattila 2017).

Tuloksien mukaan lasten kasvatuksessa ja hoidossa esiintyi kulttuurieroja. Suomalainen kulttuuri on individualistinen eli yksilökeskeinen kulttuuri. Individualistisessa yhteiskunnassa kasvanut henkilö on tottunut siihen, että jokainen huolehtii vain itsestään ja ydinperheestään, kun taas kollektiivisessa yhteiskunnassa perheeseen kuuluu vanhempien ja heidän lapsien lisäksi myös molemman tai jommankumman vanhemmat. (Viertola-Cavallari 2009b, 33 - 35.) Naapureilta enemmän tukea lasten hoitoon odottavat vanhemmat ovat tottuneet yhteisökeskeiseen kulttuuriin, sillä yhteisöön voi kuulua myös laajennettu perhe, heimo, klaani tai kyläyhteisö. Suomalaisyhteiskunnassa tämän kaltainen ajattelutapa on vierasta, ja sillä on vahvasti yhteyksiä individualistiseen kulttuuriin, jossa ihmiset ovat minäkeskeisempiä. (Väestöliitto 2020.)

Vuonna 2012 julkistetun kaksikulttuuristen liittojen tutkimuksen mukaan kahden kulttuurin perheet kohtaavat rasismia (Lainiala & Säävälä 2012, 120). Kahdeksan vuotta myöhemmin tulokset ovat samat. Opinnäytetyön kyselyssä ei kysytty erikseen rasismin kohtaamisesta. Rasismin aihe nousi itsenäisesti eri avokysymysten vastauksista. Kaikki tutkimukseen osallistuneet vanhemmat eivät olleet kokeneet rasismia, mutta yksikin rasismin kohtaus on liikaa yhteiskunnassamme. Erityisesti ihonväriltään tummemmat tai kulttuuritaustaltaan erilaiset kahden kulttuurin perheiden lapset ja vanhemmat ovat Suomessa kokeneet rasistista kohtelua (Roos 2009, 141). Me kaikki voimme vaikuttaa näiden perheiden ja muiden maahanmuuttajien elämään, kun yhdessä luomme hyväksyvän ilmapiirin.

Me kaikki olemme velvolliset puuttumaan syntyperään, kieleen, kulttuuriin tai uskontoon perustuvaan kielteiseen kohteluun. Syrjintää, rumaa kielenkäyttöä ei saa sivuuttaa eikä katsoa läpi sormien. (Lainiala & Säävälä 2012, 120.) Anna Rastaan (2004) mukaan lapset jäävät usein yksin rasistisen kokemuksen kanssa. Lapsille tulisi tarjota vertaistuen ryhmiä, joissa rasismin aiheutta puretaan. Roos (2009, 143) rohkaisee vanhempia keskustelemaan lasten kanssa rasismin aiheesta jo pienestä asti. Opinnäytetyön kehitysehdotus on järjestöjen rasismin vastaisen tiedotustyön lisääminen.

Suurin osa tutkimukseen osallistuneista kahden kulttuurin vanhemmista oli ydinperheitä. 14 prosenttia vastanneista olivat eroperheitä ja yksinhuoltajaperheitä. Huomiota herätti, että eroajatuksia oli monella tutkimukseen osallistujista, jotka olivat vielä parisuhteessa. Myös aikaisemmat tutkimukset viittaavat siihen, että kahden kulttuurin parisuhteessa puoliset ajattelevat eroa useammin kuin ne puoliset, jotka ovat suomalais-suomalaisissa liitoissa (Lainiala & Säävälä 2012, 76). Tuloksista kävi ilmi, että kaksi vastanneista tarvitsee apua eroon liittyvään aiheeseen. Eron pohdinta ei tarkoita, että vanhemmat varsinaisesti eroavat, mutta todennäköisyys avioeron toteutumiseen on olemassa (Lainiala 2012). Erotilanne on ylipäättään vaikea kaikille perheille ja erityisesti lapsiperheille. Kahden kulttuurin lapsiperheille se on vielä vaikeampi ja monimutkaisempi. He tarvitsevat apua ulkopuolisilta tahoilta, erityisesti englanninkielistä neuvoa ja tietoa. Yhden vanhemman pahoinvointi vaikuttaa loppujen lopuksi koko perheen hyvinvointiin.

Suomessa on hyvä kasvattaa lasta, koska täällä on turvallinen sekä hyvä koulutusjärjestelmä. Eron jälkeen usein ulkomaalaisvanhempi ei enää halua asua Suomessa, jos hän ei ole sopeutunut asuinmaan yhteiskuntaan. Toisen vanhemman muuttohalukkuuteen vaikuttaa lisäksi hankaluudet saada koulutustaan vastaavaa työtä. Kiinnittyminen yhteiskuntaan ei riipu vain perheestä. Ympäristön asenteella, julkisilla palveluilla ja työelämän rekrytointikäytännöillä on suora vaikutus perheen kotoutumiseen ja hyvinvointiin (Lainiala & Säävälä 2012, 119.)

Osalle asuminen Suomessa on ainoa vaihtoehto osallistua lapsen elämään. Jos vanhemman hyvinvointi kärsii, sillä on suora vaikutus myös lapsen hyvinvointiin. Kun perheellä on taloudellisia huolia ja ulkopuolisuuden tunne sekä rasmin kohtaamisen uhka, on kyseessä moniongelmallisuus. Monta ongelmaa yhdessä kuormittaa ja vanhemmilla ei yksinkertaisesti riitä voimavaroja olla vanhempi lapselleen.

Kahden kulttuurin liittojen kautta Suomeen muuttaa hyvin koulutettuja ulkomaalaisia ammattilaisia, ja he ovat yhteiskunnalle ja lähiympäristölle rikkaus (Lainiala & Säävälä 2012, 120). Kysymys herää, ovatko suomalaiset työpaikat valmiita ottamaan vastaan näitä ihmisiä vai jätetäänkö ulkomainen voimavara kokonaan käyttämättä? Niillä aloilla, jossa Suomessa on kysyntää, esimerkiksi tekniikan ala, on otettu huomioon myös korkeasti koulutettuja maahanmuuttajia. (Matikainen 2020; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020). Mutta esimerkiksi maahanmuuttajilla, joissa on EU:n ulkopuolelta saatu lääketieteen tutkinto, on korkeampi kynnys työllistyä omalle alalle. Erityisesti vaikea on saada harjoittelupaikkoja, mikä on ensiaskel tutkinnon rinnastamisessa. (Soininen 2017.) Isona ongelmana on myös se, että tieteenalat kehittyvät koko ajan ja työelämästä ulkopuolella olevan lääkärin mahdollisuudet työskennellä omalla alalla Suomessa, kapenevat ajan kuluessa.

Kahden kulttuurin parisuhteen eron jälkeen on olemassa riski lapsikaappaukseen. Jos ulkomaalaisvanhempi ei ole sopeutunut yhteiskuntaan, kokee yksinäisyyttä, ulkopuolisuutta eikä pysty työllistymään koulutukseen vastaavaan ammattiin, on olemassa todellinen vaara, että vanhempi haluaa muuttaa lapsen kanssa Suomesta pois. Tutkimustulosten avulla järjestöt Kaapatut Lapset ry ja Familia ry pystyvät puuttumaan kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien ongelmiin ja samalla vähentämään riskiä lapsikaappaukseen. Lisäksi kehitysehdotuksena on järjestöille Kaapatut Lapset ja Familia kiinnittää enemmän huomiota eronneiden vanhempien ja ulkomailta Suomeen takaisin palanneiden suomalaisvanhempien tarpeisiin.

Koko perheen kanssa maastamuuttopäätös ei ole helppo. Perheen tulisi harkita ja suunnitella monta aspektia, kuten perheen hyvinvointi, ympäristö, koko perheen taloudellinen tilanne, vanhempien uramahdollisuudet ja lasten koulutusmahdollisuudet. Kahden kulttuurin perheillä on luonnollisesti pieni kynnys maastamuuttoon, sillä ulkomaalaispuolison kautta on jo tutustuttu toiseen kulttuuriin, ja puhutaan usein muuta kieltä, kun äidinkieltä. Myös osa perheistä on jo aikaisemmin asunut ulkomailla.

Maastamuutto ei ole kaikille perheille täydellinen valinta, vaan joka tapauksessa perheen tulee luopua jostakin. Kaikki kyselyyn vastanneet olivat jossain elämän tilanteessa pohtinut maastamuuttoa. He ovat aina kahden maan ja kulttuurin välillä, riippumatta siitä, missä maassa he päättävät loppujen lopuksi asua. Mutta tuleeko se maa olemaan Suomi?

Lähteet

Painetut

Aarni, A., Isaksson, P., Khan, A-M. & Räisänen, T. 2008. Lapsikaappausuhka elämän varjona. Äitien kokemuksia suomalais-islamilaisestä perheestä. Helsinki: Kaapatut Lapset.

Heikkilä, E., Oksi-Walter, P. ja Säävälä, M. (toim.) 2014. Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina. Turku: Siirtolaisinstituutti.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: JAMK.

Lainiala, L. & Säävälä, M. (toim.) 2012. Rakkautta, rikkautta ja ristiriitoja. Suomalaisten solmimat kaksikulttuuriset avioliitot. Helsinki: Väestöliitto.

Nwose, A. 2009. Lukijalle. Teoksessa Oksi-Walter, P., Roos, J. & Viertola-Cavallari, R. 2009. Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Arkki.

Oksi-Walter, P. 2009. Syleilen ulkomaalaista. Teoksessa Oksi-Walter, P., Roos, J. & Viertola-Cavallari, R. 2009. Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Arkki.

Oksi-Walter, P. 2014. Ulkomaalaisten kulttuurinen identiteetti ja elämänkaari. Teoksessa Heikkilä, E., Oksi-Walter, P. ja Säävälä, M. (toim.) 2014. Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina. Turku: Siirtolaisinstituutti.

Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) 2011. Menetelmäviidakon raivaajat. Vantaa: JTO.

Roos, J. 2009. Monikulttuuriset perheet Suomessa. Teoksessa Oksi-Walter, P., Roos, J. & Viertola-Cavallari, R. 2009. Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Arkki.

Sjöblom-Immala, H. 2012. Työtä, palveluja ja luonnonläheisyyttä. Maahanmuuttajien Suomen sisäiset muutot, asumistoiveet ja kotoutuminen 2000-luvulla. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.

Valli, R. 2015. Paperinen kyselylomake. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2015. Ikku-noita tutkimusmetodeihin 1. 4. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valtonen, A. & Alan, M. 2014. Uusia suomalaisia. Helsinki: Like.

Viertola-Cavallari, R. 2009a. Opas: Naimisiin ulkomaalaisen kanssa. Teoksessa Oksi-Walter, P., Roos, J. & Viertola-Cavallari, R. 2009. Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Arkki.

Viertola-Cavallari, R. 2009b. Italiasta tuli kohtaloni. Teoksessa Oksi-Walter, P., Roos, J. & Vierto-la-Cavallari, R. 2009. Monikulttuurinen perhe. Helsinki: Arkki.

Sähköiset

Autio, M. 2018. Millaista on olla kahden kulttuurin nuori? Luettu 30.9.2019.

<http://www.duoduo.fi/kirjasto/category/kahden-kulttuurin-suomalaiset>

Del Angel, T. 2017. Familia ry:n Duo-toiminta. Teoksessa Kaksikulttuurinen Suomi 100 - katsaus kahden kulttuurin suomalisuuteen ja Familian Duo-toimintaan. Luettu 18.12.2019.

<http://pdf.duoduo.fi/kir-kaksikulttuurinen-suomi-100.pdf>

Familia ry. 2019a. Familia yleisesite. Luettu 17.12.2019.

<http://www.familiary.fi/uploads/7/1/8/2/71825877/2020-familia-yleisesite-web.pdf>

Familia ry. 2019b. Toimintasuunnitelma. Luettu 13.11.2019.

<http://www.familiary.fi/uploads/7/1/8/2/71825877/2019-familiantoimintasuunnitelma.pdf>

Familia ry. 2020. Puolison polku. Luettu 28.2.2020.

<http://www.familiary.fi/puolisonpolkuhanke.html>

Järvinen, A. & Votyakova, A. Leikkipuisto kipinäpuiston toimintaan osallistuvien venäläistautisten naisten kokemuksia äitiydestä. Luettu 22.11.2019.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/72987/LEIKKIPUISTO%20KIPINAPUISTON%20TOIMINTAAN%20OSALLISTUVIEN.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Heikkilä, 2014. Kvantitatiivinen tutkimus. Luettu 9.2.2020.

<http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Hofstede, G., Hofstede, G. & Minkov, M. 2005. Cultures and Organizations Software of the mind. Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival. Luettu 26.1.2020.

https://e-edu.nbu.bg/pluginfile.php/900222/mod_resource/content/1/G.Hofstede_G.J.Hofstede_M.Minkov%20-%20Cultures%20and%20Organizations%20-%20Software%20of%20the%20Mind%203rd_edition%202010.pdf

Kaapatut Lapset ry. 2019a. Tietoa yhdistyksestä. Luettu 18.12.2019.

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/kaapatutlapset/yhdistys/tietoa-yhdistyksesta/>

Kaapatut Lapset ry. 2019b. Tukimuodot. Luettu 18.12.2019.

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/kaapatutlapset/palvelut/#asiakastyo>

Kinnunen, H. 2017a. Kahden kulttuurin perheet Suomessa. Tilastoja ja taustaa pähkinäkuoressa. Teoksessa Kaksikulttuurinen Suomi 100 - katsaus kahden kulttuurin suomalaisuuteen ja Familian Duo-toimintaan. Luettu 19.12.2019.

<http://pdf.duoduo.fi/kir-kaksikulttuurinen-suomi-100.pdf>

Kinnunen, H. 2017b. 52 kahden kulttuurin faktaa. teoksessa Kaksikulttuurinen Suomi 100 - katsaus kulttuurin suomalaisuuteen ja Familian Duo-toimintaan. Luettu 19.12.2019.

<http://pdf.duoduo.fi/kir-kaksikulttuurinen-suomi-100.pdf>

Kuusisto, T. 2007. Toinen mies. Suomalais-italialaiset parisuhteet etnisyyden ja sukupuolen neuvottelussa. Luettu 18.10.2019.

http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/webreport/webreport_028.pdf

Lainiala, L. 2012. Toiveesta toteutukseen. Suomalaisten lastenhankintaa selvittäviä tekijöitä. Luettu 2.2.2020.

https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/b9b30cadd07308305736060028b6968c/1580631384/application/pdf/1678201/Toiveesta%20toteutukseen_Web.pdf

Legatum Institute. 2018. The Legatum Prosperity 2018; Finland. Luettu 15.9.2019.

<https://www.prosperity.com/globe#FIN>

Leionen, J. 2011. Elite Migration, Transnational Families, and the Nation State: International Marriages between Finns and Americans across the Atlantic in the Twentieth Century. Luettu 22.11.2019.

https://conservancy.umn.edu/bitstream/handle/11299/101803/Leionen_umn_0130E_11766.pdf.txt?sequence=5

Maahanmuuttovirasto. 2020. Sanasto. Luettu 4.01.2020.

https://migri.fi/sanasto#P_fi

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2020. 502. Mitä rasismi on? Kokemuksia rasismista. Luettu 12.2.2020.

<https://www.mll.fi/tehtavat/mita-rasismi-kokemukseni-rasismista-rasismi-ja-vihapuhe/>

Mattila, P. 2017. Kulttuurienväläinen lapsuus - Aikuisten ekspatriaattiperheiden lasten kokemuksia paluumuutosta Suomeen. Luettu 29.1.2020.

<http://jultika oulu.fi/files/nbnfioulu-201703141349.pdf>

- Metropolia Ammattikorkeakoulu. 2020. Työelämän edustajat etsivät ratkaisuja korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien työllistämiseksi. Luettu 28.2.2020.
<https://www.metropolia.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hankkeet/osaaminen-kayttoon-suomessa>
- Miettinen, M. 2020. Marjo Miettinen: Suomen on pakko olla jossain maailman paras. Luettu 2.2.2020.
<https://www.dna.fi/yrityksille/blogi/-/blogs/marjo-miettinen-suomen-on-pakko-olla-jossain-maailman-paras>
- Monimuotoiset perheet. 2019. Kahden kulttuurin perheen kohtaaminen. Luettu 20.12.2019.
<https://monimuotoisetperheet.fi/ammattilaiset-ja-opiskelijat/kohtaaminen/kahden-kulttuurin-perheen-kohtaaminen/>
- Mäkelä, K. 2005. Laadullisen sosiaalitutkimuksen eettiset kysymykset. Luettu 7.10.2019.
<http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/tyopaperit/Tp4-2005.pdf>
- Niiberg, T. 2018. Kaksikeelsus kui erivajadus. Õpetajate Leht. 4.2018. Luettu 4.1. 2020.
<https://opleht.ee/2018/04/kaksikeelsus-kui-erivajadus/>
- L1386/2010. Laki kotoutumisen edistämisestä. Luettu 29.2.2020.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386#L2P11>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. Maahanmuuttajien korkeakoulutus. Luettu 2.2.2020.
<https://minedu.fi/maahanmuuttajien-koulutuksen-kehittaminen>
- Pelastakaa lapset. 2016. Every last girl: Girl´s opportunity index. Luettu 15.9.2019.
<https://campaigns.savethechildren.net/sites/campaigns.savethechildren.net/files/Every%20Last%20Girl%20Africa%20online%20version.pdf>
- Pelastakaa lapset. 2018. End of the childhood report 2018. Luettu 15.9.2019.
<https://www.savethechildren.org/content/dam/global/reports/2018-end-of-childhood-report.pdf>
- Rastas, A. 2004. Miksi rasismien kokemuksia on niin vaikea puhua? Luettu 1.2.2020.
https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67979/miksi_rasismien_kokemuksista_2004.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Rodrigues, A. 2016. Rakkautta yli rajojen. Avioliiton perusteella suomeen muuttaneiden brasilialaisten kokemuksia sopeutumisesta. Luettu 22.11.2019.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/107768/RODRIGUES_ANNI_HELSEINKI.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Sirkkilä, H. 2005. Elättäjyyttä vai erotiikkaa. Miten suomalaiset miehet legitimoivat parisuh- teensa thaimaalaisen naisen kanssa? Luettu 22.11.2019. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13401/9513921808.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Sjöblom-Immala, H. 2015. Puolisona maahanmuuttaja - Monikulttuuristen perheiden viihtymi- nen Suomessa ja muuttosuunnitelmat. Luettu 13.11.2019. [https://kaks.fi/wp-con- tent/uploads/2015/04/Puolisona-maahanmuuttaja.pdf](https://kaks.fi/wp-content/uploads/2015/04/Puolisona-maahanmuuttaja.pdf)
- Soininen, M. 2017. Ulkomaalainen lääkäri päätyy terveyskeskukseen. Luettu 2.2.2020. <https://www.potilaanlaakarilehti.fi/uutiset/ulkomaalainen-laakari-paatyy-terveyskeskuk- seen/>
- Soputila. 2019. Monikulttuurisen perheen kohtaaminen ammattilaisena. Luettu 23.9.2019. <https://soputila.fi/ammattilaiset/monikulttuurisen-perheen-kohtaaminen-ammattilaisena>
- Suomen Akatemia. 2011. Suomalaisrekisterit osoittavat, kuinka köyhyys huono-osaisuus periy- tyvät. Tiedote 12.1.2011. Luettu 23.9.2019. <https://www.aka.fi/fi/akatemia/media/Tiedotteet1/2011/Suomalaisrekisterit-osoittavat- kuinka-koyhyys-huono-osaisuus-periytyvat/>
- TENK. 2019. Ihmistieteiden eettisen ennakoarvointin ohje 2019. Luettu 23.10.2019. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioin- nin_ohje_2019.pdf
- THL. 2019. Kotoutuminen. Luettu 18.11.2019. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osalli- suus/kotoutuminen>
- Tilastokeskus. 2013. Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus 2012. Luettu 17.10.2019. https://www.do- ria.fi/bitstream/handle/10024/152956/xulsi_201200_2013_dig.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Tilastokeskus. 2019a. Käsiteet. Luettu 24.10.2019. <https://www.stat.fi/meta/kas/lapsiperhe.html>
- Tilastokeskus. 2019b. Perheet. Luettu 17.10.2019. <http://www.stat.fi/til/perh/index.html>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2019a. Kotoutumista edistävät toimenpiteet. Luettu 12.11.2019. <https://kotouttaminen.fi/kotoutumista-edistavat-toimenpiteet>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2019b. Laki kotoutumisen edistämisestä. Luettu 12.11.2019. <https://kotouttaminen.fi/laki-kotoutumisen-edistamisesta>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2019c. Maahanmuuttajien kotouttaminen edellyttää yhdenvertaisuutta ja yhteistyötä. Luettu 18.11.2019.

<https://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2020a. Omaehtoisen opiskelun tukeminen työttömyysetuudella. Luettu 29.2.2020.

<https://kotouttaminen.fi/omaehtoisen-opiskelun-tukeminen-tyottomyysetuudella>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2020b. Kenelle kotoutumissuunnitelma tehdään? Luettu 29.2.2020.

<https://kotouttaminen.fi/kenelle-kotoutumissuunnitelma-tehdään->

Väestöliitto 2020. Yhteisöllinen ja yksilöllinen kulttuuri. Luettu 1.2.2020.

https://www.vaestoliitto.fi/monikulttuurisuus/tietoa-monikulttuurisuudesta/monikulttuurinen_parisuhde/yhteisollinen_ja_yksilollinen_ku/

Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto, 2004. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Luettu 9.2.2020.

<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kuviot/kuviot.html>

Julkaisemattomat

Ari-Gryhanli, M. 2019. Suullinen tiedonanto. Familia ry. Helsinki.

Del Angel, T. 2018. Perheiden monimuotoisuus - tarkastelussa kahden kulttuurin perheet (Familia ry). Luentomateriaali ja -muistiinpanot. Emma & Elias seminaarissa Monimuotoisten perheiden kohtaaminen ja vanhemmuuden tuki. 13.11.2018. Tikkurila. Laurea Ammattikorkeakoulu.

Familia ry 2018. Familia vuosikertomus 2018.

Jones, A. 2019. Sähköpostiviesti tekijälle. Familia ry. Helsinki.

Räisänen, T. 2019. Sähköpostiviesti tekijälle. Kaapatut Lapset ry. Helsinki.

Kuviot

Kuvio 1: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden ulkomaalaistaustaisten vanhempien kansallisuudet	22
Kuvio 2: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden perhetilanne	23
Kuvio 3: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin vanhempien koulutustaustat	24
Kuvio 4: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien asema työmarkkinoilla	25
Kuvio 5: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin vanhempien sopeutumisongelmat .	28
Kuvio 6: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien ulkomaille muuttosuunnitelmat	33

Taulukot

Taulukko 1: Esimerkki sisällönanalyysin ryhmittelyvaiheesta, jossa pelkistettyjä ilmaisuja yhdistetään ja muodostetaan alaluokkia.	21
Taulukko 2: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien kokemukset, maastamuuton mahdollisuudet ja uhat lasten ja vanhempien näkökulmasta	35
Taulukko 3: Tutkimukseen osallistuneiden kahden kulttuurin lapsiperheiden vanhempien kokemus, Suomessa asumisen mahdollisuudet ja uhat lasten ja vanhempien näkökulmasta ..	36

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake suomeksi	52
Liite 2: Kyselylomake englanniksi.....	56

Liite 1: Kyselylomake suomeksi

Hyvä vastaaja,

olen sosionomiopiskelija Laurea-ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miksi osa kahden kulttuurin lapsiperheistä harkitsee maastamuuttoa Suomesta? Opinnäytetyön tavoitteena on auttaa järjestöjä Kaapatut Lapset ja Familla vaikuttamistyössä ja ennaltaehkäisevän toiminnan kehitystyössä kohderyhmän kanssa. Tutkielman tavoitteena on muun muassa tuoda kahden kulttuurin lapsiperheet näkyvämmäksi osaksi Suomen yhteiskuntaa.

Miksi osa kahden kulttuurin lapsiperheistä harkitsee maastamuuttoa Suomesta?

Kysely maastamuuttoa suunnitteleville kahden kulttuurin lapsiperheille. Kyselyn tarkoituksena on selvittää mitkä ovat pääsyyt ja ratkaisevat tekijät koko perheen tai yhden vanhemman maastamuutolle lapsen kanssa? Kyselyn vastataan nimettömänä ja lomakkeet käsitellään luottamuksellisesti. Jokaiseen kysymykseen vastaaminen on tärkeä. Toivon sinun vastamaan kyselyyn, jotta ammatilliset pystyvät tukemaan kahden kulttuurin lapsiperheitä entistä paremmin, kiitos!

TAUSTATIEDOT

Perhetilanne

- Avoliitto
 Avioliitto
 Eronnut
 Leski
 Uusperhe
 Yksinhuoltaja

Koulutuksesi

- Peruskoulu
 Lukio
 Ammattikoulu
 Ammattikorkeakoulu
 Yliopisto
 Muu

Toisen vanhemman koulutus

- Peruskoulu
 Lukio
 Ammattikoulu
 Ammattikorkeakoulu
 Yliopisto
 Muu

Kansalaisuutesi

Toisen vanhemman kansalaisuus

Ikäsi

- 18-25
 26-30
 31-35
 36-40
 yli 40

Toisen vanhemman ikä

- 18-25
 26-30
 31-35
 36-40
 yli 40

Mikä on sinun äidinkieli?

Toisen vanhemman äidinkieli?

Mitä kieltä puhutte pääasiallisesti kotona?

Kuinka monta alaikäistä lasta teidän perheessä täällä hetkellä on?

- 1
 2
 3
 enemmän kuin 3

Minkä ikäisiä lapset ovat?

TUKI VANHEMUUDEN

Kerro kokemuksestasi kasvattaa lasta Suomessa. ?

Minkälaista lasten kasvatukseen sekä hoitoon liittyyvää tukea olette saaneet lähipiiriltä (vanhemmilta, appivanhemmilta, ystäviltä)?

Minkälaista lasten kasvatukseen sekä hoitoon liittyyvää tukea, apua, tietoa olette saaneet viranomaisilta?

Minkälaista tukea kaipaatte lasten kasvatuksessa ja hoidossa?

YHTEISKUNNALLINEN YMPÄRISTÖ

Minkälaisia kokemuksia teidän perheellä on vuorovaikutuksesta viranomaisten kanssa Suomessa?

Miten suomalaiset ovat suhtautuneet perheeseen? ?

KIINNITTYMINEN YHTEISKUNTAAN

Kuville perheesi lähipiiriä ja sosiaalista verkostoa Suomessa

Minkälaisia harrastuksia perhejäsenillä on?

Miten lähipiiri ja sukulaiset ovat suhtautuneet liittoosi (kahden kulttuurin liitto)?

Miten koet perheesi sopeutunut suomalais yhteiskuntaan?

Minkälaisia ongelmia on tullut esiin?

Minkälaiset tekijät mielestäsi helpottavat perheesi sopeutumista Suomeen?

Mikä on sinun pääasiallinen toimintasi täällä hetkellä Suomessa?

- työllinen
- työtön
- opiskelija
- kotiäiti/koti-isä
- yrittäjä
- eläkeläinen
- muu

Toisen vanhemman pääasiallinen toiminta täällä hetkellä Suomessa?

- työllinen
 työtön
 kotiäiti/koti-isä
 yrittäjä
 eläkeläinen
 muu

Perheesi sopeutumisoingemat

- kielitaito
 työhön liittyvät asiat
 paikallinen kulttuuri
 raha-asiat
 asuminen
 koti-ikävä
 yksinäisyys
 lasten kasvatust
 lastenhoito
 suomalaisten tukiryhmän puute
 suomalaisten poissuokeva kohtelu
 muu

Onko ulkomaalaistaustainen vanhempi löytänyt Suomesta itsellensä sopivan etnisen, kulttuurisen tai kansallisen viiteryhmän?

MAASTAMUUTTO

Oletteko ajatellut muutta lapsen kanssa Suomesta pois?

- olen miettinyt
 olen vähän miettinyt
 olemme muutamassa 0,5-1 vuoden päästä
 olemme muuttamassa 2 vuoden päästä
 olemme muuttamassa myöhemmin kuin 2 vuoden päästä
 en ole miettinyt muuttoa ollenkaan

Mikä tekijät vaikeuttavat teidän perheenne jäämistä Suomeen?

Mikä asiat ovat saaneet harkitsemaan perheesi muuttoa Suomesta?

Mikä estäisi maastamuuton Suomesta?

Millaiseksi koet perheesi elämän jäädessä Suomeen?

Miten se, että olette kahden kulttuurin perhe mielestäsi vaikuttaa muutosunntelmaanne?

Mikä sai harkitsemaan maastamuuttoa?

Miten mahdollinen muutto näyttäytyi lasten kannalta?

Millaiseksi koet Suomen yhteiskunnan suhtautumisen perheeseen?

LISÄTIETO

Haluaisitko lisätä jotakin?

Yhteydenottoopyyntö

Tietojen lähetys

Tallenna Esitäyttö URL

Suuri kiitos ajastasi!

Liite 2: Kyselylomake englanniksi

Hello,

Are you a member of an intercultural family with children and planning to move permanently away from Finland with your child(ren)? I need your help with a essential thesis.

I am a student of Social Services at Laurea University of Applied Sciences. I'm writing a thesis on "Why do some intercultural families with children consider moving away from Finland." It is important to hear your experiences.

My research partners are two organization Familia and Kaapatut Lapset. Familia organization is a politically and religiously non-affiliated registered association. Their purpose is to support the two-way integration of people who have moved to Finland for various reasons or have born in Finland. The association is the leading expert and advocate of intercultural families.

The goal of the organization Kaapatut Lapset work is to help and support children who have been abducted, who live under the threat of abduction or who have become a target of a difficult custody dispute, and to defend their basic human rights.

The aim of my thesis is to help organizations support intercultural families with children more effectively than before and to make the intercultural families with children more visible in the Finnish society.

Note: The theses, is going to be a public release and it can include actual sentences from your answers anonymously.

Bachelor's thesis "Why do some intercultural families with children consider moving away from Finland?"

The purpose of this thesis is to find out why some of intercultural families with children are planning of moving out of Finland. Why is the whole family or one parent ready to move to another country with the child?

BACKGROUND INFORMATION

Family situation

- marriage
 cohabitation
 divorced
 widow
 blended family
 single parent

Your education

- Elementary school
 High school
 Vocational school
 University of Applied Sciences
 University
 other

Other parent education

- Elementary school
 High school
 Vocational school
 University of Applied Sciences
 University
 other

Your citizenship

Other parent citizenship

Your age

- 18-25
 26-30
 31-35
 36-40
 over 40

Other parent age

- 18-25
 26-30
 31-35
 36-40
 over 40

What is your mother language?

What is the other parent's mother language?

How many under age children do you have?

- 1
 2
 3
 more than 3

How old your children are?

What language do you speak at home?

PARENTING SUPPORT

Please describe your experience of raising children in the Finnish society?

What kind of support do you get from your close circle (family, friends, colleagues, neighbours) for raising children and child care?

What kind of support, help or information about child care or parenting you have got from the Finnish authorities?

What kind of support, help or information about child care and parenting would you need to get?

SOCIAL ENVIRONMENT

Please describe your experience as an intercultural family member of meeting Finnish authorities?

Have you noticed what Finnish people generally think about intercultural marriages? Has their opinion affected your family in any way?

Is there anything you would like to add into this particular subject?

ATTACHMENT TO SOCIETY

Please describe your close circle (family, friends) in Finland?

Does you and your family members have hobbies in Finland?

How did your family and friends react to your intercultural relationship and how they feel about it now?

How well have you and your family adjusted to living in Finland?

What kind of problems related to the adjusting in to the Finnish society have you and your family been faced with?

Please describe the things that would help you and your family to adjust into the Finnish society more effectively.

What is your main occupation in Finland?

- employed
- unemployed
- staying at home mom or dad
- student
- pensioner
- entrepreneur
- other

What is the other parent's main occupation in Finland?

- employed
- unemployed
- staying at home mom or dad
- student
- pensioner
- entrepreneur
- other

Are you able to get a job in Finland according to your previous profession?

Family adapting problems

- language skills
- work
- local culture
- money
- living
- homesickness
- loneliness
- parenting
- child care
- lack of a Finnish support group
- exclusionary treatment of Finns
- other

Have you found any ethnic activities or hobbies in Finland?

Do you follow Finnish or your home country traditions in your daily life?

Do you have friends here, where do they come from?

Finnish language level

- Starting level 0
- Basic level (A1.1-A2.2)
- Intermediate level (B1.1-B2.2)
- Advanced level (C)

MOVING PLAN

Have you considered moving away from Finland with your family?

- Yes, I have consider
- Yes, I have thought about it
- Me and my family are planning moving away from Finland after one or half year later
- My family is moving from Finland after 2 years
- My family is moving from Finland after more than 2 years
- Me and my family have never considered moving away from Finland

What are the main factors that supports you and your family to consider staying in Finland?

Please describe the main issues or factors which are making difficult for you and your family of living in Finland?

What kind of a change or factor would stop you and your family moving away from Finland?

Please describe you and your family life if you will continue of living in Finland?

What were the main issues or factors that made you consider moving away from Finland?

If you and your family will move away from Finland, how it will affect your children?

Is there anything you would like to add?

Tietojen lähetys

Tallenna

Thank you for your time and effort!

If you have any questions about the theses, please don't hesitate to contact me. My e-mail is annemai.kase@student.laurea.fi